

14

TIZENÖTÖDIK JELENTÉS.

AZ

1899. ÉVI

JELENTÉSE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1899. ÉVI SZEPT. HÓ 17-ÉN GYULA-FEHÉRVÁRT TARTANDÓ

XV. RENDES KÖZGYÜLÉS ELÉ TERJESZTENDŐLEG

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF,

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

EGY CSOPORT-KÉPPEL.

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105738

Képek az algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskoláról.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Erzsébet királyné Ő Felsége emlékezetére.

Egy év: 1898—1899. szept. 10—17.

I. Az E. M. K. E. hódoló felirata Ő Felségéhez a királyhoz, a mult évi közgyűlés határozata értelmében.
Sz. 764—98.

Császári és Apostoli Királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

Az Erdélyrészi magyar közművelődési egyesület folyó évi nov. hó 20-án Kolozsvárt tartott XIII-ik évi rendes közgyűlésén, mely Magyarország imádozt Nagyasszonyának és Védőangyalának, Erzsébet királyné Ő Felségének elhunytá alkalmából gyászoló gyűlés jellegével tartatott meg, — hálás és kegyeletes érzéssel emlékezve vissza úgy azokra a támogatásokra, melyben az egyesület kezdettől fogva Felségedtől és a legmagasabb Uralkodó-ház tagjaitól részesült, de másfelől az őszinte fájdalom könnyeivel siratva Magyarország áldott emlékü jó királynéja, Erzsébet királyné Ő Felsége elvesztését, egyhangulag és osztatlan közmegállapodással kimondotta, hogy az Erdélyrészi magyar közművelődési egyesület kebelében is örök időkre méltó módon megőrizni Erzsébet királynénk emlékét, egy

50,000 koronás »Erzsébet királyné Ő Felsége kiseddóvó alapítvány«-t létesít.

Ez alapítvány hasonló módon létesítve, mint a Felséged legmagasabb nevére, mult évi nov. 14-én ugyancsak Kolozsvárt tartott közgyűlésén tett

50,000 koronás »I. Ferencz József Ő Felsége népiskolai alapítvány«, mely utóbbi már készen egybehozva is van: a legmagasabb néven egy kiseddóvó létesítésére és örök időkre fenntartására fordítatik, olyképen, hogy az „Erzsébet királyné Ő Felsége kiseddóvó“ együtt legyen az „I. Ferencz József Ő Felsége népiskola“-val és a két intézet kapcsolatosan egy alkotást, egy intézményt képezzon.

Midőn tehát a közgyűlés ezen újabb határozatát is alattvalói hódolattal és hűséggel Felséged elé terjesztjük, alázattal kérjük, hogy ez intézkedést, illetve intézkedéseket fejedelmi kegyben tudomásul venni és az újabb alapítványt is legmagasabb beleegyezésével a jelzett szent cél javára kegyelmesen elfogadni, illetve jóváhagyni méltóztassék.

Egyesületünk megalakulása óta mindig minden alkalmat megragadva, hogy Felséged és a legmagasabb Uralkodó-ház iránt érzett alattvalói hűségét, hódolatát és ragaszkodását kifejezze: abban a reményben van most is, hogy mélyen érzett gyászunk és fájdalomunk ezen kifejezése is kedvező fogadtatásra talál és nemes czélú alapításunk az óhajtott legmagasabb tudomásul vételben, illetve hozzájáruló jóváhagyásban részesül, a miért is ismételten mély hódolattal esedezve, vagyunk, a közgyűlés nevében

Kolozsvárt, 1898. nov. 21-én

Császári és Apostoli Királyi Felséged, Legkegyelmesebb Urunk, legalázatosabb szolgálai:

Gróf Béli Ákos s. k.
elnök.

Sándor József s. k.
t. alelnök-főtítká.

II. A legmagasabb engedély.

1. Az »Erzsébet királyné Ő Felsége kisededővő alapítvány« ügyében.

Magyar kir. belügyminiszter.

Sz. 255—99. Eln.

Az E. M. K. E. elnökségének — Kolozsvárt.

Ő cs. és Apost. kir. Felsége, a kabineti irodának mult évi deczember hó 29-én 630 sz. a. kelt közleménye szerint az egyesület kérelmére legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az egyesület által egy kisededővő czéljára tett alapítvány „Erzsébet királyné Ő Felsége kisededővő alapítvány“ nevét viselhesse.

Erről az egylet elnökségét mult évi november hó 21-én 764 sz. a. kelt felterjesztésére értesitem.

Budapesten, 1899. évi jan. 19-én

a miniszter helyett:
Jakabffy Imre s. k., államtitkár.

2. Az »I. Ferencz József népiskolai alapítvány« ügyében.

Magyar kir. belügyminiszter.

Sz. 1643—99. Eln.

Az E. M. K. E. elnökségének — Kolozsvárt.

Ő cs. és Apost. kir. Felsége — kabineti irodájának folyó hó 3-án 140. szám alatt kelt közleménye szerint — az egyesület kérelmére legkegyesebben megengedni méltóztatott, hogy az egyesület által tett egy 50.000 koronás alapítvány „I. Ferencz József Ő Felsége népiskolai alapítvány“ nevét viselhesse.

Erről az elnökséget a folyó évi február hó 21-én 678—97 szám alatt a kabineti irodához intézett előterjesztése kapcsán értesitem.

Budapesten, 1899. évi márcz. 23-án

a miniszter helyett:
Jakabffy Imre s. k., államtitkár.

III. Az E. M. K. E. felhívása „Erzsébet-fák“ ültetése tárgyában.

Sz. 762—98.

— A fiókvalasztmányokhoz és egyesületi intézményekhez. —

Dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszter ur Ő Nagyméltósága folyó évi nov. 19-én 71,544 szám alatt kelt leiratában az iránt kereste meg az E. M. K. E.-t, hogy boldog emlékü, dicsőült királynénk, Erzsébet királyné Ő Felsége emlékére »Erzsébet-fák« ültetését propagáljuk. Ő Nagyméltósága reámutatva arra, hogy e czélból különösen a gyászt kifejező, leboruló koronájú fák, u. m. a szomorú fűz, kőrís- és szomorú bükk, valamint Ő Felsége az elhunyt királyné kedvelt fái, a tölgy és a fenyő volnának legalkalmasabbak, hangsúlyozza, hogy helyet mindenütt találhat a hazafias érzés és a gyöngéd kegyelet.

Igazgató-választmányunk folyó hó 12-én tartott ülése 4. jegyzőkönyvi számu határozattal egyetértvén és együtt érezvén a miniszter ur Ő Nagyméltósága intencziójával, kimondta, hogy körirattal keressük föl e tárgyban az E. M. K. E. igen tisztelt választmányait, köreit és fiókjait és kérjük, hogy különösen hassanak oda, hol egyesületi intézmények vannak, hogy ott ily ültetések történjenek.

Megkivánjuk jegyezni, mikép fenyő-csemetékkal — benyújtott kérés alapján — ily czélból díjtalanul szolgálnak az erdélyrészi megfelelő kir. erdőigazgatóságok.

Midőn tehát a terjesztésre tisztelettel fölkérjük az igen tisztelt elnökségeket, kérjük egyszersmind azt is, hogy intézkedéseikről a miniszter urhoz teendő jelentéshez szives tudósításukat beküldeni kegyeskedjenek.

Hazafias tisztelettel

Kolozsvárt, 1898. deczember 15-én

Gróf Béldi Ákos,
elnök.

Sándor József,
t. alelnök-főtitkár.

IV. Az E. M. K. E. gyűjtése az orsz. Erzsébet-alap javára.

Sz. 853 98.

— A fiókvalasztmányokhoz és egyesületi intézményekhez. —

Van szerencsénk a budapesti »Erzsébet királyné alap« létesítésére alakult központi bizottság idemlékelt gyűjtőiveit azzal a kéressel megküldeni, hogy hatáskörében gyűjtést eszközölve, az ivateket a nevezett bizottsághoz (Budapest, VII. Kerepesi-út, Magántisztviselők orsz. nyugdíjgyesülete palotája), a begyűlt pénzt pedig a Pesti hazai első takarékpénztár egyesülethez (Budapest, IV. Egyetem-utca 2.) beküldeni sziveskedjék.

Tekintettel pedig, hogy az ivatek visszaküldésére és illetve a begyűlt pénzek beküldésére nézve szintén intézkednünk kell: tisztelettel kérjük, hogy ezen kérdés lezárása végett megfelelő szives intézkedéseit annak idején a fent jelzett címekre közvetlenül megtenni kegyeskedjék.

Részünkről az alap központi bizottságát ily értelemben értesítettük.

Hazafias tisztelettel

Kolozsvárt, 1898. decz. 1-én.

Gróf Béldi Ákos,
elnök.

Sándor József,
t. alelnök-főtitkár.

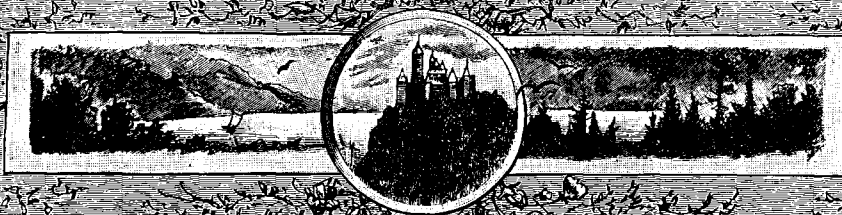
A)

ÖSSZEFOGLALÁS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tisztelt Közgyűlés!

Egy éve mult, hogy az ádáz sors Magyarország nagy királynéját, *Erzsébet királyné* Ő Felségét elrabolta. Azóta a gyásznapok eltelték, de a gyász megmaradt. Az igazgató-választmány kegyeletes érzéssel úgy intézkedett, hogy a f. évi közgyűlés épen a temetés évforduló napján legyen s ez alkalomból ünnepi gyászbeszéd tartására Majláth Gusztáv Károly püspök urat sikerült megnyernie.

A közgyűlés föladata lesz, hogy gyászát illő módon kifejezze, az igazgató-választmány részéről azonban első helyen is tartozunk előadni, hogy a mult évi közgyűlés határozatából a részvétíratot Ő Felségéhez a királyhoz mindjárt a közgyűlés után felterjesztettük, s erre Ő Felsége mult évi decz. hó 29-én a kabineti iroda útján kelt legmagasabb leiratával, a részvétet megköszönve, az 50.000 koronás „Erzsébet királyné Ő Felsége kisdédóvó alapítvány”-t legkegyelmesebben tudomásul venni és illetve annak létesítését jóváhagyni méltóztatott. Gondos takarékossgal sikerült is már eddig az alapítványhoz 13.774 frt 04 krt létrehozni s reméljük, hogy a következő közgyűlésre az egész alapítvány létrejöttéről adhatunk immár számot. Már most jelenthetjük azonban, hogy a tavalyelőtti, 1897. évi nov. 14-iki közgyűlésből tett, szintén 50,000 koronás „I. Ferencz József Ő Felsége népiskolai alapítvány” nem csak teljes összegében összejött, de már át is adatott rendeltetésének. A két alapítvány együtt a balázsfalvi Emke-iskola és kisdédóvó céljait lesz hivatva egyelőre szolgáltni s fennmarad, hogy a két összeg örök időkre mint cselekvő vagyon álljon a közgyűlés és illetve az igazgató-választmány rendelkezésére.

Nagy királynéja iránt kegyeletes emléket kifejezendő a választmány, buzgón támogatta az „Erzsébet királyné alap orsz. központi bizottsága” által megindított mozgalmat is, száz drb. gyűjtő-ívet küldvén szét a fiókokhoz s hasonlóképen a kir. földművelésügyi miniszter ur felhívására az Emke-intézményekhez és fiókokhoz intézett köriratokkal hatottunk oda, hogy Nagyasszonyunk emlékét minél több „Erzsébet-fa” ültetésével örökítsék meg. Megnyugvással jelenthetjük, hogy egyesületünk intézkedésére nem egy Erzsébet-kert, Erzsébet-halom örzi immár a jó királyné emlékezetét. Iskoláinkat és óvóinkat a közgyűléssel egyidejűleg szintén gyászemlékünnepek tartására utasítottuk.

Mult évi közgyűlésünk többi határozatait is igyekeztünk a maguk idejében pontosan végrehajtani. A közgyűlés jegyzőkönyvét Fekete Nagy Béla jegyző elkészítvén s az elnökileg láttamozva lévén, a kiküldött jegyzőkönyv-hitelesítő biztosok, u. m. báró Bánffy Ernő, Fenyő Sándor és dr. Török István által hitelesítve, egész terjedelmében jelentésünk 3—7 lapjain található. Az ujonnan megválasztott választmányi tagokat, u. m. Majláth Gusztáv Károly r. kath. püspök, Gáspár János vármegyei főjegyző, Kozma Ferencz kir. tanácsos, tanfelügyelő, Lészay Ferencz földbirtokos, Vuchetich Sándor kir.

posta- és távirada-igazgató és dr. Weisz József ügyvéd urakat a közgyűlés ezen tényéről értesítettük s nevezettek a választást hazafias készséggel el is fogadták.

A néhai b. e. alelnökünkről, Horváth Gyuláról tartott emlékbeszédet kinyomatva, azt az egyesület fiókjainak, választmányi tagjainak és intézményeinek szétküldöttük s özv. Horváth Gyuláné- szül. báró Splényi Berta urnő a család nevében az emlékbeszédért hálás köszönetét nyilvánította.

A *jelen közgyűlés* előkészítése tárgyában f. évi május hó 28-án központi küldött jelenletében fiókválasztmányi gyűlés tartatott Gyula-Fehérvárt s ettől kezdve az ügyek intézését Novák Ferencz kir. tanácsos, polgármester, mint a Gyula-Fehérvár városi választmánynak is elnöke és illetve az elnöksége alatt kiküldött rendező-bizottság, mely a fiókválasztmány tisztikarából és választmányi tagjaiból áll, vette kezébe és bonyolította le. A fiókválasztmány tagjai ugyan is örömmel véve tudomásul, hogy a f. évi közgyűlés megtartására Gyula-Fehérvár város közönsége és illetve ennek képviselő testülete hívta meg az Emkét, mindent elkövettek, hogy a közgyűlés minél fényesebben sikerüljön. Ennek alapján a közgyűlés programját a központtal egyetértőleg megállapítván, azt 1500 példányban küldötték szét az örökös és alapító tagoknak, fiókválasztmányoknak, testvér- és rokonegyesületeknek, valamint a napisajtónak stb. Megállapodás történt, hogy az Emke leányegyesülete, a védnökségünk alatt munkáló Erdélyrészi Kárpát-Egyesület is (Eke) egyidejűleg szintén Gyula-Fehérvárt tartsa meg közgyűlését, mely után kirándulások lesznek egyfelől a Detonátára, hol a Kárpát-Egyesület legszebb menedékháza van, s másfelől Algyógyra a gróf Kun Kocsárd földműves-iskola megszemlélése végett, a hol a kiránduló közönség a kir. földművelésügyi miniszter, mint iskola-fenntartó vendége lesz. A közgyűlésre az idén is kedvezményes vasuti jegyeket eszközöltünk ki a kir. kereskedelemügyi miniszter urtól.

Jövő évi közgyűlésünket illetőleg még mindig fennáll Nagy-Enyed város meghívója, melyre nézve közgyűléseink ismételten kimondották, hogy Gyula-Fehérvár után e hazafias, magyar város kebelében fog az Emke megjelenni és így a következő 1900. évben itt fogjuk meghordozni lobogónkat.

Ugyancsak a mult közgyűlés határozatához képest. mindjárt a gyűlés után, szabályszerűen kiállítva, megerősítés végett a kir. belügyminiszter urhoz felterjesztettük az egyesület *uj Alapszabályait*, melyek is f. évi jan. 12-én 134,203. sz. alatt kifogás, vagy változtatás nélkül jóváhagyatván, azokat 4000 példányban kinyomattuk s a fiókok, sajtó és a tagok útján elterjesztettük és ezek alapján az ujjaszerveződés ugy a központban, mint a fiókválasztmányi és más szervezeteinkben kezdetét vette s részben most is folyamatban van. Tizenöt éves ügymenet lett ezzel megbolygatva: de reméljük, hogy csak az ügynök fog használni ez a megrövidítés, melynek folyamánya a többi szabályzatoknak is fokozatos elkészítése és bevezetése lesz. Különösen nagy rázkodást idézett elő az uj Alapszabályzat, mely különben tele van ügyrendi intézkedésekkel is, a tagdíjak és a tagdíjkezelés terén, a mi nem csak az irodai munka-erőt vette és veszi a legnagyobb mértékben igénybe, de erkölcsi és anyagi okokból is a bevezetésnél a legnagyobb figyelmet és óvatosságot igényli. Ez évi jelentéshez az Alapszabályok egy példányát is csatolva küldjük.

Az uj Alapszabályokkal kapcsolatban és azok alapján *50,000 drb uj Gyűjtőívet* nyomattunk, melyek szétküldése szintén most van folyamatban. Meg fogjuk küldeni azokat mindenkinek, tekintet nélkül, hogy már tag-e vagy nem, mert a rendes tagoknál a 10 évre szóló kötelező aláírás által az addigi ciklus-rendszer elesik és így az ügyvezetés terén, tapasztalat szerint legtöbb félreértésre és kellemetlenségre okot adó ezen korábbi intézkedés is megszűnik. Tekintettel, hogy az egyesület létre jötte óta egy uj nemzedék nőtt fel, nem kételkedünk abban, hogy a gyűjtés eredményes s az egyesület megújulására nézve kedvező hatású leend.

Az *igazgató-választmány* oly élénkséggel és odaadással teljesítette az idén is föladatát, mintha az egyesület alapítási éveit élnök. Így, daczára hogy a mult közgyűlés óta, mely nov. 20-án tartatott meg, nem egészen 10 hónap telt el a jelen közgyűlésig: még is az igazgató-választmány gyűléseit, melyek a nyári szünidő kivételével most is minden hó 12-én d. u. 3 órakor Kolozsivárt a városházán tartattak meg, vidékről és a köz-

pontból nem kevesebb, mint 66 tag látogatta, és pedig a legtöbben majdnem mindenik gyűlést. A megtartott 10 választmányi gyűlésen — mult évi szept. 12-től f. évi jul. 12-ig — hozatott 271 fő és 57 al-, összesen 328 jkvi határozat s az ülések látogatásának száma 218. Mindenik ülésen állandóan Béli Ákos gróf elnökölt, a ki hasonló gonddal vezette a directoriumi ülések tanácskozásait is és pedig a mondott idő alatt tartatván: 14 directoriumi ülés, mely hozott 402 fő és 72 al-, összesen 474 határozatot. Az előadó rendszeren a t. alelnök-főtítkár volt; anyagi és építési szakértői ügyekben Merza Lajos főpénztáros; jogi ügyekben Gajzágó Manó ügyvéd, Kolozsvár sz. kir. város tiszti főügyésze, mint jogtanácsos. Jegyzettek: az igazgató-választmányban Balogh Károly 4-szer, Fekete Nagy Béla 3-szor, dr. Csernátoni Gyula, Eöry Ernő és Szekula Ákos 1—1-szer; a directoriumban Balogh Károly, Fekete Nagy Béla és Merza Lajos 4—4-szer, dr. Csernátoni Gyula és Eöry Ernő 1—1-szer. A directoriumnak az új Alapszabályok értelmében ez évben már tagja volt Szekula Ákos ellenőr is, ki ellenőri tisztét szintén díjtalanul, ez évben is az eddigi ügybuzgalommal és odaadással teljesítette. Megválasztott directoriumi tagjaink voltak: Biró Béla apát-kanonok, Deáky Albert ügyvéd és báró Feilitzsch Ártúr cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő.

Az igazgató-választmány keretében munkált: az irodalmi szakosztály, Szabó Sámuel szakosztályi alelnök előadása mellett; a segélyző-bizottság Biró Béla elnöklete alatt és az algyógyi székelv földműves iskola ellenőrző-bizottsága (kiszállott 2-szer), Kornis Viktor gróf elnöklete alatt, — előadó az utóbbi két bizottságban is a t. alelnök-főtítkár.

Az igazgató-választmány intézkedéséből egyes iskolai, fiók-választmányi, közünnepi vagy gyászeset alkalmából központi kiszállás és illetve képviseltetés történt — a legutóbbi adatokat véve — 20 esetben. Ezeket egyenként az illető fejezetek alatt fogjuk megemlíteni.

A központban különben a lefolyt közgyűlési évben is rendszeren részt vettünk a szokásos hazafias és nemzeti ünnepeken, minők: márcz. 15-ike; ápr. 11.; aug. 18, Ő Felsége a király születése napja; aug. 20, Szent-István napja; okt. 10, Ő Felsége a király nevenapja; okt. 6. stb. Viszont a központot is a vidékről az egyes fiók-választmányok és önálló vagy segélyezett intézmények elnökei, gondnokai, tanítói stb. ügyes-bajos dolgaikban, valamint tagok és látogatók is gyakran felkeresték. A látogatók számára vendég-könyvünk van felütve.

Az igazgató-választmánynak kellemes házi ünnepe volt f. évi február hó 12-én, mely napon volt 10 esztendeje annak, hogy Merza Lajos az Emke főpénztárosa díjtalanul szolgálja az egyesületet. Ez alkalmából Ő Felsége a király, Merza Lajost a közügyek s különösen a „közművelődés“ terén szerzett érdemei elismeréséül kir. tanácsosi czimmal tüntetvén ki, az igazgató-választmány a mondott napi gyűlésen, főpénztárosát a legmelegebb óvácziókban részesítette, az egyesület nevében Béli Ákos gróf elnök, a tagok nevében pedig Pál István erdélyi róm. kath. státus-előadó, cz. kanonok fejezvé ki az egyesület örömét a kitüntetés felett. Azt hisszük, hogy királyi kegy ritkán ért méltóbb egyént és odaadóbb szolgálatot, mint ebben az esetben.

Központi rendezéseink sorából kiemelkedik az az ünnepély, melyet a Petőfi-társaság f. évi ápr. hó 24-én tartott Kolozsvárt a Nemzeti színházban az Emke javára. A társaság ugyanis, mielőtt még a parlamentben felmerült volna Petőfi Sándor halálának félszázados évfordulója alkalmából Segesvárt egy orsz. ünnep rendezésének kérdése, Kolozsvárt vélte a mondott napon és célra a félszázados Petőfi-ünnepet a legczélszerűbben megülhetni. A színházat erre az alkalomra Bölöny József intendáns díjtalanul engedte át s özv. báró Bánffy Zoltánné-Teleki Erzsébet grófnő és Béli Ákos gróf elnökökkel az élén egy nagy rendező-bizottság alakulván, különösen dr. Ferenczi Zoltán és mások fáradozásával az ünnepély szintén országos figyelem közt és közmegelegetésre folyt le. Közreműködtek az ünnepélyen: gróf Zichy Géza, a ki „Petőfi szelleme“ czimen egy nagyszabásu Cantate-t írt és pedig szövegét és zenéjét együtt; Bartók Lajos a Petőfi-

társaság alelnöke „Apotheozis” cz. színpadi költeményével, Jókai Mór „Ötven év múltán” cz. hazafias levelével, melyet bevezetéssel látva el, Bartók Lajos olvasott fel; felolvasást tartott Petőfiről Ferenczi Zoltán dr., költeményeket irtak és szavaltak el: Ábrányi Emil, Jakab Ödön és Szász Gerő; Petőfi „Egy gondolat bánt engemet” című versét szavalta E. Kovács Gyula, (ki gondolta volna, hogy ez esetben akkora elősejtellemmel, a minthogy a jul. 30-án nemsokára Segesvárt tartott Petőfi-ünnepen a vers öhajtsa E. Kovács Gyulára nézve is teljesült.) Az „Apotheozis”-ban a kolozsvári Nemzeti színház elsőrangú művészei és művésznői — Fái Szeréna, Miklósi Ilona, Horváth Paula, Turchányi Olga, Komlóssy Anna, Hatala Györgyike, Vásárhelyi Vilma, Bajor Riza, Bihari Ákos, Váradi Miklós stb. vettek részt. A nagy zeneművet, melyet Zichy Géza gróf irt és vezényelt, Farkas Ödön kolozsvári zene-conzervatoriumi igazgató tanította be, ki e végre egy 70 tagu zenekart és egy hatalmas énekkart szervezett, melyben a Kolozsvári Dalkör, a r. kath. Lyceum és a Kereskedelmi akadémia ifjúsági dalkarai, továbbá a kolozsvári m. kir. Honvédzenekar és a cs. és kir. gyalogezred egyes tagjai vettek részt, előbbi teljesen díjtalanul, utóbbi mérsékelt méltányos költség megtérítése mellett. A Bartók Lajos „Apotheozis”-ának zenei részét Farkas Ödön irta, magyaros motívumok felhasználásával. A tiszta jövedelem 360 frt 06 kr. volt, mely összeget az igazgató-választmány a Petőfi-társaság nevére irt alapítványul s erről a társaságot köszönő átirat mellett értesítette. Az ünnepélyt hazafias lakoma zárta be a „New-York” szállóban, s az ünnepély alkalmával „a Petőfi-társaságnak — az E. M. K. E.” és „Gróf Zichy Gézának — az E. M. K. E. Kolozsvár városi nő-választmánya” felirással diszes babér- és gyopár-koszorúk nyújtatván föl, ezek közül a Petőfi-társaság a maga koszoruját Petőfi budapesti szobrának talpazatára helyezte el. Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ez alkalomból lelkes és hazafias levelet intézett a Petőfi-társaság alelnökéhez, üdvözlését fejezvé ki s teljes jól sikert kívánva „a kiváló hivatást teljesítő közművelődési egyesület” ezen ünnepélyéhez. Az ünnepély bővebb leírása a 25—26 és 100—102 lapokon foglaltatik.

Ez ünnep után is részt vettünk azonban, a Petőfi-társaság felkéréséből, a jul. 30-án tartott segesvári nagy Petőfi-ünnep erdélyrészi vonatkozásainak rendezéseiben is. Így a „Kolozsvári Dalkör”-t megnyertük az ünnepélyen való helyszíni közreműködésére; az E. M. K. E.-t egyidejű közgyűlésének, a társadalmi erők megosztlása elkerülése végett, elhalasztására kértük föl; Nagy-Küküllővármegyei választmányunk Somogyi István elnöke alatt megkeresésünkre egy helyi rendező-bizottságról (bankett, elszálásolás stb.) gondoskodott s támogattuk a kolozsvári 48/49-es Ereklje-muzeum idevonakozó akcióját is. Az ünnepélyen Bartha Miklós alelnök vezetése alatt vettünk részt, tagok levén: Fekete Nagy Béla jegyző, Székula Ákos ellenőr, Dobál Antal és mások, mely alkalomból cser- és babér-alapra fehér gyopárvirágból kirakott s egy hatalmas palmaaggal kardszerűleg keresztültört lantot ábrázoló koszorút helyeztünk a csatateri siremlékre, a nemzeti színű szalagon „Petőfi Sándor emlékének — az E. M. K. E.” felirással.

A Petőfi-ünnep cultusához álljon itt, hogy jul. 29-én nagyszabásu Petőfi-ünnepélyt rendezett Tordán a Torda-Aranyosvármegyei E. M. K. E.-választmány is, melyen részt vettek a hadgyakorlat céljából ott időző kolozsvári és maros-vásárhelyi honvéd-ezredek tisztjei is.

Érintkezéseink kifelé az idén is minden irányban békések, barátságosak s fogadtatásunk is minden oldalról előzékeny és kedvező vala.

A testvér közművelődési egyesületek most is rendszerint megküldték jelentéseiket, egyes ünnepeikre, gyűléseikre meghívtak s több esetben fordultak hozzánk konkrét kérésekkel is. Kiemeljük, hogy a Dunántuli közművelődési egyesület f. évi május hó 16-án tartott alkalmi ünnepélyes közgyűlésében Széll Kálmán miniszterelnököt, az egyesület eddigi elnökét és megalapítóját diszelnökké választván meg, ez alkalommal úgy a közgyűlésen, mint az új diszelnöknél tisztelgő küldöttségben egyesületünk is báró Feilitzsch Ártur igazgató-tanácsi tag vezetése alatt 8 tagu küldöttséggel képviseltette magát. A miniszterelnöknek ez alkalommal az egyesületek üdvözlő

beszédére adott válasza a magyar közművelődési mozgalom teljes elismerése és honorálása volt. Azért is e választ teljtartalmulag közöljük a Részletek oldalán. Mint érdekes mozzanatot kiemeljük továbbá, hogy a Román irodalmi és közművelődési egyesület Nagy-Szebenből, egyesületünkkel is kiadványainkra nézve csere-viszonyba öhajtván lépni, ezen megkeresésére udvariasan válaszoltunk s a csere-viszonyt tényleg megkezdettük. A Hunyad megyei történelmi és régészeti társulat múlt évi nov. 13-án tartott közgyűlésén dr. Török István igazgató-választmányi tag által képviseltettük magunkat. Havi jelentéseinkben különben az idén is a testvér- és rokon-egyesületek életét figyelemmel kísérve, működésükről állandó tájékoztatást adtunk az igazgató-választmánynak s hivatalos havi értesítőnk az összes egyesületeket érdeklő közleményeiknek az idén is készséggel rendelkezésre állott.

A magyar kir. kormány nyál és illetve annak egyes tárca-minisztereivel, felmerült konkrét kérdésekben, nem kevesebb, mint 55 különböző átiratot váltottunk és pedig egyesületi ügyeink természete szerint a következő sorrendben: kir. vallás- és közoktatásügyi, földművelésügyi, kereskedelemügyi, pénzügyi és belügyi miniszter urakkal. Széll Kálmán miniszterelnöknek egyesületünk f. évi közgyűléséhez intézett elismerőlevelét, melybensajnálátát fejezi ki, hogy a „loyalis, hazafias és emberbaráti“ egyesület közgyűlésén részt nem vehet, a 104-ik oldalon közöljük. Hasonlóképen itt említjük meg, hogy Hegedűs Sándor kir. kereskedelemügyi miniszter f. évi márcz. 26-án Kolozsvárt tartózkodván, őt mint az igazgató-választmánynak kezdettől tagját s az alakuló közgyűlésen egyik alapvető tagunkat miniszteri kineveztetése alkalmából Béli Ákos gróf elnök vezetése alatt küldöttségileg üdvözöltük s hasonlóképen küldöttségileg fejeztük ki részvétünket nála, ugyancsak a fenti vezetés alatt f. évi jun. 25-én Kolozsvárt édes anyja elhunytá alkalmából.

Az erdélyrészi magyar egyházak fejei közül igazgató-választmányi tagjaink közt tisztelhetjük Majláth Gusztáv Károly és Ferencz József püspök urakat; az erdélyi ref. egyházkerület élén pedig régi buzgó, belső tagunkat és barátunkat nyertük meg dr. Bartók György megválasztott püspök személyében. Mihályi Viktor balázsfalvi gör. kath. metropolita-érsek magatartása következtében az idén nyert kedvező megoldást az aranykúti E. M. K. E. iskola vitás telekkönyvi ügye.

A hatóságokkal való érintkezéseink egyik örvendetes adata, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. évi ápr. hó 17-én tartott közgyűlésében, a város némely tereinek és utcáinak újabb elnevezése rendjén, a kolozsvári Emke-palota előtti diszes tért, az eddigi Trencsintéri parkot egyhangu határozattal Emke-térnek nevezte el, a mi csak ismét jele ama szeretetnek, mellyel az Emke városa a maga kedvelt egyesülete iránt viseltetik. Sok átiratot váltottunk Magyarország fő- és alispánjaival, valamint polgármestereivel az Emke-gyufák propagálása érdekében, minden oldalról a legelőzékenyebben fogadtatva. Városaink és községeink sorából itt is megemlítendő, hogy Karczag és Szentes városok évi 100—100 frttal tagjaink s hogy Debreczen sz. kir. városa perselyeinket összes közhivatalaiban elhelyezve tartja.

Halottaink a lefolyt közgyűlési évben: Szász Domokos erdélyi ref. püspök, elhunyt f. évi jan. hó 8-án, a ki tevékeny munkás volt az egyesület első éveiben, s a ki 1888-ban élete végéig évi 200 frttal lépett az alapítók közé. 100 frttal már kezdetben tag lett s az évi 200 frtot neje szül. Nagy Ilka urnő nevére pontosan fizette haláláig. Ő volt az első egyházfő, a ki szerződési viszonyra lépett az egyesülettel, s utolsó szereplése az Emkében ama békéltető közbelépés vala, a mellyel az 1897. évi márcz. 12-iki választmányi ülésben az Alapszabályok újra átdolgozását stb. javasolá. Az igazgató-választmány részvétiratot intézett az elhunyt kiváló férfit özvegyéhez s a temetésen küldöttségileg képviseltette magát. Özv. Szász Domokosné- szül. Nagy Ilka urnő szép levélben köszönte meg az egyesület részvétét. — Okt. hó 4-én vesztette el az egyesület lelkes és buzgó alapvető tagját, Kovács Ferencz maros-vásárhelyi r. kath. apát-plébánost, pápai prelátust, a kinél nem volt hivebb és odaadóbb tagja az Emkének; kezdettől választott választmányi tag, gyűléseinknek állandó látogatója, az Emke lobogójának az 1889. évi szamos-ujvári közgyűlésen a r. kath. egyház részéről szentelője; Maros-Vásárhely és vidé-

kén minden hazafias ügy lelkes oszlopa, az Emke ottani fiókválasztmányának is alelnöke. Az egyesület a Maros-Vásárhelyt végbe ment temetésen a központból a t. alelnök-főtítkárról és H o r y Béla választmányi tag által képviseltette magát, kikhez a fiókválasztmány tisztviselői csatlakoztak. Koszorút tett úgy az igazgató-választmány: „A lelkes és tüzes hazafinak“ felirással, mint a Maros-Tordavármegyei—Maros-Vásárhely városi választmány is. A sirnál S á n d o r József mondott gyászbeszédet, melyet úgy, miként az apátra való visszaemlékezést az igazgató-tanács megbízásából egyidejűleg külön füzetben bocsátottunk közre.

Elhunytak továbbá f. évi márcz. hó 10-én T h a n Mór festő-művész, a ki az Emkének a kisorsolás útján 3000 frtot jövedelmezett „Aurora“ képet ajándékozta; f. évi jun. 12-én H a j ó s János ny. miniszteri tanácsos, a Székely művelődési- és közgazdasági egyesületnek is egyik alapvető tagja, ki az utóbbi időkben az Emke igazgató-választmányának is igen odaadó és buzgó tagja vala. P u t n o k y Domokos földbirtokos és F e j é r v á r y Károly orsz. képviselő alapító tagok, a kik mind lelkes és odaadó, buzgó hiveink és támogatóink valának s kiknek halála hírére, ugymint az E. K o v á c s Gyuláéra is, a tisztelet és gyász jeléül mindannyiszor feltűztük az Emke-palota árbozára a veszteséget jelentő fekete lobogót.

Az elhunytak gyászrovatában legyen kegyelettel megemlítve végül a folyó évi apr. hó 5-én, Kolozsvárt elhunyt özv. S c h r ö d l Jánosné alapító tagunk, ki sors üldöztes tragikus végzete közepette, takarékos élte filléreiből, az E. M. K. E. szolgálatában elhunyt fiával együtt, a maga és elhunyt szerettei emlékére 500 frtnyi különböző alapítványt tett s végrendeletileg is az Emkére hagyta künnlevő 1000 frt követelését is. Megható hűsége és ragaszkodása volt ez az egyesülethez egy anyának, a ki családjá minden tagját elveszítvén, szegény sorsa daczára anyagi áldozattal az Emkében kereste vigaszát s övéi emlékének megörökítését.

Az *ügyvezetés* terén igyekeztünk, daczára a folyton szaporodó adminisztrációs munkának és az újabb akcióknak is, az ügykezelési kiadásokat lehetőleg nem emelni, úgy, hogy az Emke jóformán ma is ugyanazzal a költséggel van adminisztrálva, a mivel az alakuláskor 10—15 év előtt. A személyzet is a régi, t. i. a t. alelnök-főtítkáron és a főpénztároson kívül mint kezelő tisztviselők, 1 könyvvezető, 1 segédkönyvvezető, 1 levéltáros és 1 irnok, az Emke-gyufák terjesztéseért alkalmazva volt egy díjnok. A 15,000 drb Emke-gyűjtőiv címzése munkáját otthon, házilag eszközöltük.

A mult közgyűléstől ez évi aug. 15-ig, a jelentés ezen része elkészültéig iktatóra érkezett: szellemi ügydrb 965, anyagi 666, együtt 1631. Kiadatott szellemi 603, anyagi 649, együtt 1252 ügydrb. Iktattatott és kiadatott tehát összesen 2883 drb. Nyomdailag vagy írógépen, mimeographon és közönséges kék papíron sokszorosított körirat, vagy felszólítás kiment: az 50,000 drb új gyűjtőivet s 70,000 drb kapcsolatos köriratot miután ezek szétküldése egyidejűleg foly. nem számítva, szellemi 12,600, anyagi 15,000, együtt 27,600 drb. Az anyagi ágban pénzkültetés történt, mindig elnökiileg, 475 esetben; nyugta kiadatott 1656 drb, együtt 2131. Pénztári naplóra érkezett 964 tétel, mely 5556 további tételezés alatt dolgoztatott föl. Postára adatott: vidékre 21,766, helyben 835, csomagküldemény 87, együtt 22,688 drb. Hátrálékos ügydarab nincs; az ellátást igyekeztünk lehetőleg mindig postafordultával, vagy az ügydarab természetének megfelelőleg lehető gyorsan elintézni. Az összes kimenő ügydarabokat is B é l d i Ákos gróf elnök jegyezte, a kiből valóban odaadó, ügybuzgó elnököt nyert az egyesület.

Kitünően bevált a tagdíjak behajtásánál a postai cheque-forgalom s a levéltáron a csomós nyilvántartási rendszer.

Fiókválasztmányaink is az új Alapszabályok alapján nagyobb részben már megkezdették ujjászerveződésük munkáját s nem egy közülök működése terén élénk tevékenységet és munkásságot folytat. Számuk a régi, u. m. 1 székesfővárosi, 2 altöldi, 16 erdélyrészi megyei és 1 szomszédos vármegyei, 7 önálló városi és 34 járási és vidéki, együtt 61. A fiókválasztmányok saját évi jelentéseiket az Ügyrend értelmében közgyűlé-

seik alkalmából külön szokták kinyomatni és egymásnak, valamint a saját tagjaiknak megküldeni. A központi általános Évi jelentés számára beküldött, összevont jelentéseik a Részletezés 15—32 lapjain található. Rendes választmányi üléseikről, valamint közgyűléseikről is a beküldött tudósítás alapján állandó közléseket hoztak az idén is az „E. M. K. E.” havi értesítő, valamint a működés területén megjelenő különböző politikai és társadalmi hírlapok.

Kiemelkedőbb mozzanatok a következők: A Budapest székesfővárosi választmány területén, mely gróf Dessewffy Aurél v. b. t. t. és gróf Károly Tiborné — Degenfeld Emma grófné elnöklete alatt áll, van a legtöbb pontosan fizető tag, kiktől a díjakat megállapodás alapján a központ szedi be; itt újabban ismét 100 drb. perselyt helyeztünk el, a régieket kiürítvén, s a székes-főváros családainak és kereskedőinek dícsőségére, tiszteletére legyen mondva, úgy a házakban, mint az üzleti helyiségekben eredményesen. Debreczen városi és Hajdúvármegyei választmányunk gróf Degenfeld József főispán elnöklete alatt, Márk Endre ügyvédi kamarai elnök, titkár, Bészler Károly városi tanácsos, pénztáros, Péter Gábor jegyző és a többi buzgó tisztviselők és tagok vezetése mellett állandó hűséggel terjesztik az Alföld szívében az Emke ügye iránti érdeklődést és szeretetet; f. évi jan. 22-iki közgyűlésükben alakultak újra s az 1898. évi zárlat 3149 frt 18 $\frac{1}{2}$ kr. bevételt mutat. Ujjászervezendők az Arad városi és vármegyei, valamint a Szentés vidéki fiókválasztmányok. Az erdélyi részből: az Alsó-Fehérvármegyei választmány f. évi jul. hó 9-én Nagy-Enyeden tartott közgyűlésében szerveződött újra, elnökké választván Zeyk Dániel főispánt, míg az első alelnök továbbra is Csató János alispán maradt, titkár lett Gáspár János vármegyei főjegyző, eddigi pénztáros, — igazgató-választmányunknak is tagja és sok éven át buzgó jegyzője; — pénztáros Benedek Gábor vármegyei árvaszéki ülnök; az emegyei választmány területén levő Nagy-Enyed városi választmány lelkes elnöke Kovács Gyula polgármester. Tevékeny kis fiókunk itt továbbá a Balázsfalvi, melynek elnöke Enyedy Lajos kir. ítélőtáblai bíró, titkára Cseresnyés Ödön ref. lelkész, pénztáros Schieszl Károly gyógyszerész. Ugyancsak e vármegye területén van, de önálló hatáskörrel, a Gyula-Fehérvár sz. kir. városi választmány, melynek elnöke Novák Ferencz kir. tanácsos, polgármester, mely a f. évi közgyűlést fogadja a város közönségével egyetértve kebelébe; e fiókválasztmány létesített 2 óvót s bevételei után a 25%-ot eddig nem vette igénybe. Alelnökök: Ávéd Jákó és dr. Elekes Viktor; titkár Issekutz János, jogtanácsos dr. Mayer Ödön, jegyző dr. Gál Béla, pénztáros Csecskedy József, ellenőr Roska József és 23 választmányi tag; Besztercze-Naszód vármegyei választmányunk exponált vidéken, kised magyarságával nagy tevékenységet fejt ki; alatta áll egy Emke-óvó, 11 Emke népkönyvtár, 7 Emke-daloskör és több felekezeti segély; t. elnök: gróf Bethlen Pál főispán, elnök Tamás Károly kir. ítélőtáblai bíró; buzgó és odaadó titkár Mihály Gábor áll. népisk. igazgató, kinek titkári jelentése a 19—20. oldalon ügyszerető munkásságról tesz tanubizonyosságot; pénztáros Rohrlích Ede; ujjászervező közgyűlését ápr. 9-én tartotta meg. Brassó megyei választmányunk, mely Brassó városában eddig 3 Emke-óvót létesített, dr. Vajna Gábor elnök jelentése szerint több rendbeli személyváltozás következtében ujjászervezésre vár; pénztárosát, Piblinger Ede urat az igazgató-választmány külön köszönetben részesítette. E megye területén f. évi márcz. 15-én tartott közgyűlésében szerveződött újra Kiss Árpád ág. ev. lelkész elnöklete alatt a Hétfalusi fiók-kör, mely népkönyvtárak, olvasóköri és dalosköri szervezése terén tünt ki s f. évi jun. hó 18-án is félszázados emlékünnepelet tartott a tömösi szorosban az 1848/49. évi elesett honvédek emlékére, az „Emlék-kő”-nél. Csikvármegyében elnök Mikó Bálint főispán, pénztáros Dájbukát Jakab, titkár Pál Gábor és Bartalis Ágost. E területen lelkes kis fiókunk a Gyergyóvidéki kör, Ferenczi Károly esperes-plébános elnöklete alatt, mely szintén f. évi márcz. 22-én tartott közgyűlésében alakult újra; titkár Sántha Albert, pénztáros Simon Ádám. Fogarasmegyei választmányunk Bausznern Guidó főispán elnöklete alatt egy óvót tart fenn. Háromszékvármegyében Potsa József v. b. t. t. és cs. és kir. kamarás, főispán áll az ügyek élén. Hasonlóképen a jelen

egyesületi évben, 1898. decz. 29-én tartott közgyűlésében szerveződött újra, a nagy ésszép hivatásu Hunyadvármegyei választmány, a melynek területére, hivatásához méltóan, talán a legtöbb központi segély meg; örökös elnökké választatott dr. Kuun Géza gróf, v. b. t. t., központi diszelnökünk; ügyvezető alelnök Réthi Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelő; titkár Kiss Mózes ref. lelkész; pénztáros dr. Apáthy Árpád. E vármegye területén önálló a Vajda-Hunyad városi választmány, mely 1897. decz. 21-én a t. alelnök-főtítkár jelenlétében szerveződött újra; elnöke Schalát József, alelnök Szász Iván, pénztáros Lányi Róbert. A Hunyadvármegyei választmánynak összesen 11 vidéki köre közül különösen kiemelendő a szászvárosi, a mennyiben ennek elnöke Dósa Dénes ref. főgymn. tanár, az Emke egyik legbuzgóbb munkása, ő kezeli az Emke szászvárosi piaci emeletes házát is teljesen díjtalanul. Kis-Küküllő vármegyei választmányunk, miután titkár és pénztáros a vármegye területéről eltávozott, Gál Domokos alispán, elnök személyében várja a új Alapszabályok értelmében újjáalkotóját. Kolozsvár városi választmányunk — özv. báró Bánffy Zoltánné-Teleki Erzsébet grófnővel és Ferencz József unitárius püspökkel, mint elnökökkel és Deáky Albert ügyvezető alelnökkel az élén — az idén az ápr. hó 24-iki kolozsvári nagy Petőfi-ünnepel tünt ki s adott példát a többi választmányoknak és fiókoknak; tagdíjait a központ szedi be; Budapest mellett itt vannak a legpontosabban fizető tagjaink. Kolozsvármegye területén élénk és buzgó munkás a Kalotaszegi kör, melynek elnöke Gyarmathy Zsigmond, titkára és pénztárosa egy személyben Koleszár Lajos. A Maros-Tordavármegyei — Maros-Vásárhely városi választmány régi lankadatlan munkásságát mutatja, ő rendes és 1 rendkívüli választmányi ülése ezen közgyűlési évben; kezdetől buzgó alelnöke Kovács Ferencz apát-plébános elhunyván, helyébe Bihari Sándor ref. főgymn. tanár lépett, mint alelnök; Turnowszky Mór dr. titkár nem fáradó lelkes és komoly tevékenységének bizonyossága az elintézett 143 ügydarab; s ismét csak szeretettel említhetjük a fiókválasztmányi pénztárosok mintaképe Nagy Sándor gyógyszerész nevét, a ki 260 tagját a legszebb rendben tartja; e fiókválasztmánynak egyes akcióiról több helyen emlékezünk meg. A Nagy-Küküllő vármegyei választmány buzgó elnököt nyert Somogyi István alispánban; titkár Csulak Lajos áll. isk. tanító; buzgó és szorgalmas pénztáros Fejér Imre megyei főszámvevő. A Széchenyivármegyei választmány éltető lelke Nagy József ref. esperes, titkár; pénztáros Bod Péter, a nagy-szebeni áll. iskolák igazgatója. Különös kiemelést érdemel továbbá Torda-Aranyosvármegyei választmányunk, mely Sándor Kálmán kir. ítélő táblai bíró, I. alelnök vezetése alatt, Kovács Dániel áll. polgári isk. tan. buzgó és odaadó titkársága és Gajzágó Róbert gyógyszerész, pénztárnoksága mellett — kiváló pártfogó elnökük lévén gróf Bethlen Géza főispán és lelkes patronájok dr. Domokos Antalné társelnöknő — az utóbbi években az alkotó, szervező és gyűjtő tevékenységet illetőleg egészen az első sorba lépett; újjászerveződő közgyűlését f. évi febr. 19-én tartotta a t. alelnök-főtítkár, mint központi kiküldött jelenlétében, mely alkalommal a fiókválasztmány titkára működésük 5 évére visszamenő s az összes fiókválasztmányoknak megküldött alapos jelentést terjesztett elő; ez a fiókválasztmány vezérszerepet visz a népkönyvtárak és daloskörök szervezése terén s minden hóban, úgy mint a központ, rendszeren gyűlést tartván, tudósításait a legpontosabban küldte be az „E. M. K. E.“ havi értesítő számára. Udvarhely vármegyei választmányunk tevékeny elnökét vesztette az idén Haller János gróf eltávozásával, miért is az újjászervezést megindítottuk; titkár: dr. Solyomossy Lajos áll. főrealisk. igazgató; pénztáros, a ki valóban lekötelező szolgálatokat tett, az egyesületnek, Szakáts Károly ny. kir. adófelügyelő.

A fiókválasztmányok is különben mind kivállanak a különböző hazafias ünnepek rendezésében és megtartásában és e tekintetben is valódi közszellemet teremtenek. Átveszik a központ összes segélyeit s azokat megfelelőleg kiosztják, javaslatokat tesznek s társadalmi szempontból a nemzeti eszmének és az igazgató-választmánynak a csatatéren levő mindmeggannyi kis táborkarai.

A fiókválasztmányok és fiókkörök pénztárosai a lefolyt évben együtt a következő

összegeket szállították be: Alsó-Fehérvármegyei választmány 89 frt 25 kr; Gyula-Fehérvár városi 327 frt; Beszterce-Naszódvármegyei 93 frt; Csikvármegyei 30 frt; Fogaraszvármegyei 27 frt; Hajdúvármegyei és Debreczenvárosi 431 frt 96 kr; Hunyadvármegyei 52 frt 23 kr; Vajda-Hunyad városi 26 frt; Maros-Tordavármegyei 260 frt 98 kr; Nagy-Küküllővármegyei 172 frt 50 kr; Szebenvármegyei 193 frt 75; Torda-Aranyosvármegyei 338 frt 99 kr; Udvarhelyvármegyei 140 frt 25 kr; Balázsfalvi fiókkör 52 frt; Ó-Radnai 16 frt; Hétfalusi 64 frt 40 kr; Gyergyóvidéki 109 frt 75 kr; Orbai 15 frt; Kalotaszegi 12 frt. Együtt 2,452 frt 06 kr. Ehez a központ beszedett a Budapest székesfővárosi választmány területéről 3,000 frtot és a Kolozsvár városi választmány területéről 255 frt 94 krt. A hol fiók nincs, ott is a beszédést az egész országban a központ tejesíti.

Vagyoni ügyeinkre nézve, a mult évi mérleg és zárszámadás elkészülvén, f. évi márczius 9-én tartott beható és részletes szám- és pénztár-vizsgálat Gyárfás Benedek és Sárkány Lajos dr., közgyűlésileg kiküldött számvizsgálók által. Mindent rendben vezetve és pontosan megőrizve találtak, a mit a számadásokra vezetett névalírásukkal igazoltak, s a pénztáros és ellenőr számára a felmentvényt kérő javaslatuk a 75. oldalon olvasható.

Az egyesület összes vagyona f. évi aug. 9-én kitett:

a) Kész vagyon bankelhelyezésekben, értékpapirokban, kölcsönökben stb. — — — — —	1.147,691 frt 03 kr.
b) Várandóság aláírt tagdíjakban és tárgyalás alatt levő hagyatékokban — — — — —	149,473 frt 52 kr.
	<hr/>
	Összesen: 1.297.164 frt 55 kr.

Részletezve elhelyezés szerint:

1. Bankelhelyezésekben 4, 4½, 5 és 6 %-ra 8 kolozsvári pénztézetnél 316,170 frt 22 kr és 9 vidéki pénztézetnél 80,655 frt 05 kr, együtt — — — — —	396,825 frt 27 kr.
2. Tőzsdei értékpapirokban, magán és bekebelezési kötvényekben 4, 4½ és 5%-ra — — — — —	172,601 frt 30 kr.
3. Kölcsönökben biztosítva Kolozsvár városánál 109,960 frt 28 kr, kir. földművelésügyi miniszteri tárczának Algyógyért 5,806 frt 04 kr, Erdélyrészi Kárpát-Egyesületnek 9,500 frt, kolozsvári siket-néma intézetnek 5,000 frt, együtt — — — — —	130,266 frt 32 kr.
4. Algyógyi alapítványi birtok értéke, régi becslés szerint — — — — —	221,557 frt 45 kr.
5. Egyéb ingatlanok (Emke-palota, iskolák és óvók épületei, szászvárosi bérház) ugyancsak a régi becslés szerint — — — — —	222,326 frt 88 kr.
6. Kötelezvényileg biztosított várandóságok (tagdíjak) — — — — —	82,119 frt 12 kr.
7. Fölszerelés — — — — —	2,607 frt 24 kr.
8. Készpénzkészlet, postatakarékpénztár és előlegek — — — — —	1,506 frt 57 kr.
9. Tárgyalás alatt levő hagyatékok — — — — —	67,354 frt 40 kr.
	<hr/>
	Összesen 1.297,164 frt 55 kr.

Megjegyzendő, hogy a 4. pont alatti tétel, az algyógyi ingatlan értéke még mindig a tiz év előtti becslés szerint szerepel, holott a mint ezt a Részletezés 43. oldalán kimutatjuk, az értéke a befektetésekkel, tagosítással stb. 210,000 frttal emelkedett s az Emkére néz, mint várandóság az Algyógyon 140,000 frton épült vashid is, a mivel együtt az algyógyi birtok értéke ma már 550,000 frton felül áll. Hasonlóképen az egyéb ingatlanok tételében is az Emke-palota még mindig a telekbeszerzési és építési 145,399 frt 35 kr. árában van fölvéve, holott azóta maga a telek értéke nőtt legalább 10,000 frttal s ép ugy többi iskolai s óvó épületeink és telkeink értéke ma már sokkal nagyobb, mint a létesítéskor a házi kezelés melletti fölvétel vala.

Mindezeket egybevéve, az Emke vagyona ma már valósággal legalább is *másfél millió*; szükség volna azonban az ingatlanokra nézve újabb becslés megejtése, a mit az igazgató-választmány ki is mondott.

A nyilvántartás realitása kedvéért az idén igazgató-választmányi intézkedésből már a fenti mérleg elkészülte előtt leirtunk 38,481 frt 23 krt, mert egyfelől a Furka Ferencz-féle hagyaték 30,000 frttal redukálódott, 8,481 frt 23 krral pedig befizetett tagsági díjak czimén a várandóság kisebbedett. Viszont több várandó hagyaték egyelőre érték nélkül tartatik nyilván.

A f. évben újabb kölcsönül megszavaztatott még a kolozsvári r. kath. egyházközségnek kolozsvári főtéri építkezése alkalmából 5 1/2 %-os 50 éves törlesztő-kölcsön 43,200 frt. Ez az összeg azonban még eddig nem vétetett föl.

Tisztán a kész vagyont tekintve:

Tavalyi kész vagyon volt ok. 1.-én	— — — — —	1.103,625 frt 53 kr.
Idei " " " aug. 9-én	— — — — —	1.147,691 " 03 "
<i>Tőke-szaporulat egy év alatt</i>	— — — — —	44,065 frt 50 kr.
Ehhez a segélyekre és az egyesület fentartására kiadott összeg		68,313 frt 83 kr.
		<hr/>
	Együtt	112,379 frt 33 kr.

Vagyis a lefolyt közgyűlési év vagyon-növekvése és segélyadása sem áll alatta az eddigieknek, daczára annak, hogy a nagyszabásu új gyűjtési akziót az Alapszabályok megerősítése és az előkészítés miatt csak alig a közgyűlés előtt indítottuk meg; melynek eredménye tehát csak a jövő évben lesz látható.

Sőt, minthogy a tavaly a kész vagyon növekvése csak 34,541 frt 62 krt tett ki, az idén pedig 44,065 frt 50 kr ez az összeg, a kedvező növekvés tehát 9,523 frt 88 krral jobb, mint a tavalyi.

Készpénz vagyonunk kezelésére nézve az idén egy 400 frtos Arenheim-féle páncél-szekrényt szereztünk be, melylyel szemben a régi Adlersflügel-féle nagy vasszekrény az Emke fontosabb iratainak tűzmentes őrizésére a levéltárnak adatott át.

Alapok szerint kimutatva:

1. Tőke-alap	— — — — —	765,010 frt 51 kr.
2. I. Ferencz József Ő Felsége népiskolai alapítvány	— —	25,000 frt — kr.
3. Erzsébet királyné Ő Felsége kisdedővő alapítvány	— —	13,774 frt 04 kr.
4. Kun Kocsárd gróf ingatlan alapítványa	— — — — —	221,557 frt 45 kr.
5. Kossuth Lajos alap	— — — — —	10,743 frt 87 kr.
6. Gróf Bethlen Gábor nevére tett kulturális emlék-alapítvány	— — — — —	1,025 frt 31 kr.
7. Kovács Sándor nagy-enyedi mérnök alapítványa ez időszerint (lassanként 100,000 frtra növelendő)	— — — — —	59,528 frt 30 kr.
8. Magyarország asszonyainak lobogó-alapítványa, mint rendelkezési alap	— — — — —	16,192 frt 82 kr.
9. Szent-Istváni Nemes János alapítványa	— — — — —	2,024 frt 32 kr.
10. Veress Ferencz 48—49-es honvéd tüzmaster alapítványa	— — — — —	585 frt — kr.
11. Emke-palota adóalapja	— — — — —	9,168 frt 95 kr.
		<hr/>
	Együtt	1.124.610 frt 57 kr.

A 6. sz. tételhez megjegyezzük, hogy a Bethlen Gábor gróf szobor-alap külön 2274 frt 34 1/2 kr.

A mult 1898. polgári évi bevételek 82,029 frt 67 krt tettek ki. Ebből fedeztettek a zárszámadás szerinti tételek és a következő tőkésítések: 1. A létesítendő 25,000 frtos Erzsébet királyné kisdedővő alaphoz 13,774 frt 04 kr. 2. A tőke-alaphoz 18,561 frt 88 kr. 3. A Kovács Sándor alaphoz 734 frt 92 kr. 4. A gróf Bethlen Gábor emlék-alapítvány 2-ik részletül és kamatában 525 frt 31 kr. 5. Magyarország asszonyai lobogó alapjához 294 frt 88 kr. 6. Emke-palota adóalapjához, 1,064 frt 46 kr.

Tagjaink száma f. évi aug. 9-én, mielőtt az 50,000 drb uj gyűjtőivet kibocsátottuk volna: örökös 78, alapító 1,989, rendes 9,390, pártoló 2,473, együtt 13,930. Tekintettel az átmeneti helyzetre, elszegényedés és elhalálozás következtében töröltünk 276 tagot. Ellenben belépett: uj alapító 8, rendes tag az uj Alapszabályok alapján 5, a régi Alapszabályok szerint 75, kik közül a Gyula-Fehérvár városi fiókválasztmány gyűjtött 55, a Szamos-

Ujvár városi 7 és a Torda-Aranyosvármegyei 3 tagot. A meglevő régi gárda közül *cyklust ujitott* rendes tag 439, pártoló tag 89.

Tagdíjban befolyt e közgyűlési évben: örökösöktől 350 frt, alapítóktól 10,908 frt 87 kr, rendeseiktől 6,262 frt 65 kr, pártoloktól 457 frt 53 kr, együtt **17,979 frt 05 kr.**

A hátralékos tagokat a jelen közgyűlési évben is egyenként megkerestük kötelezettségeik teljesítésére és pedig az alapítókat 1-szer, a rendes és pártoló tagokat pedig 2 ízben is. Az utóbbi felhívás alkalmával egyszersmind közöltük az Alapszabályok megváltoztatását s ennek alapján a kötelezettségek rendezése tárgyában teendő lépéseket. Az alapítókat a közgyűlés előtt ismét felhívjuk. Érdekes különben, hogy a f. évi május hó 1-én történt számbavétel szerint összes esedékes és hátralékos alapítványaink együtt már csak 17,448 frt 66 krt tesznek ki, melylyel szemben, a nagy hagyatékokat nem számítva, örökös és alapító tagoktól behajtottunk eddig összesen 395,279 frt 50 krt, oly összeget tehát, mely az arányra nézve, azt hisszük, méltán páratlanul áll hazai egyesületeink sorában. A központban kivétel nélkül minden tag nyilván van tartva s a felszólításokat a fiókválasztmányi pénztárosoknak is kézbesítés végett a központ állítja ki.

Uj alapítók lettek a mult közgyűlés óta: ifj. Horváth Mihály birtokos, Csekeháza; Reményi Vilmos igazgató, Kolozsvár; Budinszky Ernő, az Első Magyar Általános biztosító társaság titkára, Budapesten; Agrár Takarékpénztár r. t. Maros-Vásárhelyt. mindannyian 100—100 frttal; a f. évre is beküldte Apponyi Albert gróf a 100 frtot; melyet élete végeig fizetni ígért (ez mára 6-ik száz); hasonlóképen Karczag és Szentés városok az egyesület fennállásáig ígért évi 100 frtban esedékes 3 részletül 300—300 frtot; s végül a Petőfi-társaság nevére irtuk alapítványul azt a 360 frt 06 kr tiszta bevételt, mely a f. évi ápril. hó 24-én Kolozsvárt tartott Petőfi-ünnepből befolyt. Alapítványi részletet és korábbi tartozást sokan fizettek be. Ezek közt Szojka Kálmán főszolgabíró, Nagy-Lak, 100 frtot. A teljesen új alapítványok összege 1,210 frt 06 kr.

Uj hagyatékok a f. évben: Nagy Ádám szolgabíró, † 1899. Csáki-Gorbón, 100 frt; Simay Salamon kir. járásbíró, † 1899. Kerlésen, 100 frt; Szent-Iványi Sándor birtokos, † 1899. Balassa-Gyarmaton, 300 frt; Mártonffy János, † 1899. Tordán, 100 frt; Lőrinczy Gyula birtokos, † 1899. Magyar-Péterlakon, 100 frt; összesen 700 frt. Legyen emlékek áldott!

Régebbi hagyatékokból befolytak a következő örökhagyók után: Bán István 48—49-es honvéd, Kolozsvár, 1,000 frt. Özv. Bobis Sándorné- Máttyás Zsuzsánna, Kecskemét, 100 frt; Dobos János, Czepléd, 1,116 frt 67 kr; Furka Ferencz, Cserna-Keresztur, 500 frt; Hajdu Mária, Szeghalom, 1,606 frt 22 kr; Hátschek Antal, Kolozsvár (kifizette a Kolozsvári iparosok hitelszövetkezete) 2,000 frt; Kollener József, Sátoralja-Ujhely, 50 frt; Ludányi Antal kanonok, Eger, 50 frt; Raffaj Károly, Uj-Székely, 4,337 frt 51 kr (kifizette Barabás Lajos unitárius lelkész. Székely-Keresztur). Együtt 10,760 frt 40 kr.

Függőben levő hagyatékaink közül különösen kiemeljük: a Bicskey Kálmánét († 1894), melyet az oldalági rokonok perrel támadtak meg; a báró Orbán Balázsét († 1890), mely immár 10-ik éve huzódik és a Móricz Józsefét, mely tragikus végű hagyakozójánál fogva oly érdekes. A három ügyben, melyeknél az egyesület 40,000 és illetve a két utóbbinál k. b. 10—10,000 frtig van érdekelve, Reményi Antal budapesti, Gyarmathy Ferencz székely-udvarhelyi és Márk Endre debreczeni ügyvéd, kamarai elnök a jogi képviselőink.

A jogi eljárás képviselőink részéről mindenik esetben díjtalanul történik s ily értelemben jártak el az idén is továbbá: dr. Alföldy Dávid ügyvéd Tisza-Füreden; Ambrózy Nándor ügyvéd Sátoralja-Ujhelyt; Barna Endre ügyvéd Hód-Mező-Vásárhelyt; Dömötör Sándor kir. közjegyző Kecskeméten; Fay István kir. közjegyző Szász-Régenben; dr. Ferencz Ákos megyei főügyész Dicső-Szent-Mártonban; dr. Molnár Albert ügyvéd Czepléden; Müller Mihály megyei főügyész Nagy-Enyeden; Szabó János ügyvéd Varbón; Szárics Bertalan ügyvéd Zentán; Sücs Andor ügyvéd Székes-Fehérvárt.

Jogi képviselőink fogadják e helyen is az egyesület köszönetét. A központból a hagyatéki ügyeket is G a j z á g ó Manó jogtanácsos irányozta és látta el.

A hagyatékokat illetőleg fontos elvi határozatot hozott reánk nézve a m. kir. közgazgatási bíróság Budapesten, f. évi márcz. 17-éről 1711. sz. alatt kelt végzésében, mely szerint egy concrét eset kapcsán (fellebbezésünk a nagy-károlyi p. ü. igazgatóság 100 frt illeték kirovása ellen a D o b o s Kálmán-féle hagyatéki ügyben), hivatkozással az 1868. évi XXIII. t. cz. 21. §-ára, melynek aljapján „közoktatási és jótékonyági czélú“ adományok illeték-mentesek, egyesületünket ezen hagyaték és így a hagyatékok után illeték fizetése alól felmentette.

A d o m á n y o k czimén az i d é n is a legkülönbözőbb összegek folytak be, mint tanujelei annak, hogy a hazafias áldozatkészség az adakozásra minden alkalmat és czímet megragad. Csak bizonyosságul említjük fel erre nézve, hogy pl. az erdélyrészi kir. kincstári bányalátogatóktól 32 frt 84 krt küldött be a deésaknai, 13 frt 30 krt a parajdi sóbányahivatal, 14 frt 60 krt a verespataki bánya-üzemvezetőség; 5 frt jött be a nagy-körösi ref. főgymn. önképző körétől; Debreczenből a Móricz József-féle hagyaték-ból örökölve, de az Emkének felajánlva 25 frt; Spierer Márton maros-vásárhelyi kávéstól az Emke-kávéház czim használatáért 5 frt; Károlyi Györgytől Budapestről az Emke-levélpapír után 6 frt 92 kr; Nagy-Enyedről „egy vig társaság“ 1 frt 50 kr és így tovább. Pénzintézetek évi mérlegeik elkészítése alkalmából szintén többen küldöttek be, tekintet nélkül arra, hogy már alapítók-e, vagy nem, 5—50 firtig terjedő összegeket.

A perselyes gyűjtés sorából ezuttal is hálásan kell kiemelni a gróf Károlyi Tiborné-Degenfeld Emma grófnő székesfővárosi Emke-elnöknő által az idén is beküldött 193 frt 12 kr. összeget; ennyi jött be t. i. ez évben a grófnő által kizárólag hölgyek közt és családoknál elhelyezett perselyek után. Kiemelkedik továbbá a Hajdúvármegyei-Debreczen városi választmány által beküldött 145 frt 80 kr., mely összeg a Debreczen sz. kir. városi egyes hivataloknál s több hazafias kereskedőknél elhelyezett perselyekből jött be. Vajha a fenti honleányi példát követnék mindenfelé s Debreczen városához hasonlólag hivatalokban Emke-perselyeket helyeznének el más hatóságok is!

A nagyobb alapítványi befizetésekről, adományokról és a perselygyűjtésekről bővebb kimutatást közlünk a Részletezés 94. oldalán.

A működést illetőleg a központban a f. évre 68,313 frt 83 kr. állott rendelkezésre a költségvetés szerint. Ezt az összeget az igazgató-választmány a f. évi apr. hó 12-én tartott ülés 7 jkvi. sz. határozata alapján a következőleg értékesítette:

I. Algyógyi m. kir. áll. gróf Kun Kocsárd székely földműves iskola, E. M. K. E. alapítás (Hunyadvárm.) rendes fentartási költsége, az alapítványi birtok 1899. évi jövedelme. 20,977 frt.

F. évi jun. hó 10-én levén 10 esztendeje annak, hogy Kun Kocsárd gróf, a halhatatlan nevű hazafi, előbb székely-kitelepités, majd pedig egy székely földműves iskola létesítése céljából az E. M. K. E.-nek ajándékozta 221,000 frtra becsült algyógyi ingatlan birtokát: ez alkalomból az intézet létesítése és jelen állapota feltüntetésére a részletezés 33—44 lapjain kissé bővebben is kiterjeszkedünk. Kimutatjuk ott, hogy az egyesülettel szerződött kir. földművelésügyi miniszter gondoskodása és áldozatai következtében, a virágzás mily örvendetes fokára jutott el az 1892. apr. 11-én tényleg megnyílt székely-földműves iskola, melynek növendékei száma az idén elérte az előirt maximumot (40 tanuló), s melyre a kir. földművelésügyi tárcza eddigi befektetése az intézet létrehozatala és idefejllesztése czimén, házi kezelés mellett — szintén 210,000 frtot tesz ki, tehát egyenértékű az alapítványi birtok becsülésével, melyet nagy gonddal és fáradsággal annak idején Bartha Miklós alelnök, mint a székely-szakosztály elnöke eszközölt. Ehez véve a Maroson át Hunyadvármegye által létesített s révjogunk értelmében 40 év múlva vámszedési joggal szintén az Emkére szálló 140,000 frtos vashidat, így 550,000 frt értéket halad az az ingatlan, mely Algyógyon ma már a székely földműves iskola szolgálatában áll. Méltán javasolhatta tehát az iskola állandó ellenőrző-bizottsága f. évi. febr. hó 24—25-én

történt kiszállása alkalmából, a mit itt is ismételünk, hogy dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszter urnak az egyesület az odaadó gondért és hazafias áldozatkészéért, a melylyel az állam részéről az erdélyi rész ezen egyetlen földműves iskoláját felkarolni méltóztatott, leghálásabb köszönetét nyilvánítsa. Az alapítványi birtokon a jövő évvel minden építkezés, felszerelés és beruházás mintaszerűleg be lesz fejezve, az intézet pedig nem csak Hunyadvármegye, ezen fontos erdélyrészi megye nemzeti jellegét emelte, hanem gazdaságilag is mint minta-intézet magára a társadalomra nézve áldásos hatása. A végzett növendékekkel az erdélyrészi birtokosok nyernek jól kiképzett ispánokat, béresgazdákat és munkavezetőket, míg másfelől ezáltal a székely kivándorlás ereje is a a leggyakorlatibb módon csökkentetik. Az intézet történelmére visszatekintve, röviden kiemeljük, hogy a kormány részéről gróf Bethlen András földművelésügyi miniszterségéhez fűződik az iskola létesítésének emléke, azt. 1899 okt. 15-én ő is nyitotta meg; az eszmét magát a nagy alapítóval egyetértőleg, igaz, hogy kezdetben csak Hunyadvármegyére kiterjedőleg Kun István gróf vetette föl, s Horváth Gyula alelnök volt az, a ki a szerződési egységet a kormány és az Emke közt közvetítette s létrehozta: a tervek, szervezet és általán az intézet létesítésének bevezetése a Tormay Béla min. tanácsos érdeme; míg a végrehajtó erő — jól kiválasztva — kezdetből a mai napig Gáspár József igazgató vala. Az Emke részéről az ellenőrző-bizottság elnöke kezdetből gróf Kornis Viktor, előadó Sándor József s tagok voltak az idéni. említettük kiszállás alkalmából: Simay Ferencz földbirtokos és Polcz Rezső ügyvéd. E bizottság beható jelentése is a tanúgyről, gazdaságról és a számadásokról a fentidézett helyen olvasható. A nagy alapító Kun Kocsárd gróf emléke különös megörökítésére szolgálnak: a születés-házában Algyógyon beállítandó ereklye-szoba, a kastély parkjában mellszobor fölállítása, algyógyi sziklasírjának gazdaszati szellemben élő lombokkal és virágokkal gondozása, s végül az idén történt az a megállapodás, hogy Kocsárd napját, május hó 5-ét jövőre örök időkre felváltva egymás területén ünnepelek meg a nagy gróf két alkotása, u. m. a szász-városi Kun-kollegium és a földműves iskola. Az idén ez az eljárás Algyógyon vette kezdetét.

Ugyancsak az alapító gróf eszméje levén Algyógyon egy székely szeretetháznak is létesítése, e tárgyban, minthogy az alapítványi birtok helyes kiaknázása ezt megengedi, folytattuk az érintkezést s örömmel jelenthetjük, hogy a kir. földművelésügyi miniszter elvileg a létesítést elfogadta. A Magyar Tud. Akadémia elnöksége azonban értesített, hogy a székely kivándorlás, vagy következményei megakadályozására nála tett 10,000 frtos Kralovánszky-alapítványnak a mondott célra átengedése tárgyában még nem nyilatkozhatik, mert a hagyatéknak, bár biztosítva, az örökösök közt folyó per miatt, még az Akadémia birtokában nincs. A Csángó-magyar egyesület hasonló megkeresésünkre elutasítólag nyilatkozott.

II. E. M. K. E. népiskolákra: a) Rendes járadékok: 1. Aranykúti E. M. K. E. népiskola (Kolozsvárm.) tanító fizetése 400 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, 5.000 frt tőkebefektetés után 250 frt, együtt 662 frt. 2. Balázsfalvi I. Ferencz József E. M. K. E. népiskola (Alsó-Fehérvárm.) 15,937 frt befektetés után 796 frt 85 kr, tanító fizetése 400 frt, drágasági pótléka a f. évre 60 frt, tanítónő fizetés-többlete 100 frt, nyugdíjilleték 2 tanerő után 24 frt, együtt 1,380 frt 85 kr. 3. Csik-gyimes-bükk-rakottyási E. M. K. E. népiskola (Csikvárm.) tanító fizetése a központtól 300 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, együtt 312 frt. 4. Kis-sebesi E. M. K. E. népiskola (Kolozsvárm.) 5,000 frt tőkebefektetés után 250 frt, tanító fizetése a központtól 300 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, együtt 562 frt. 5. Magyar-nagy-zsombori E. M. K. E. népiskola (Kolozsvárm.) 1,700 frt tőkebefektetés után 85 frt, tanító fizetése 400 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, együtt 497 frt. 6. Magyaró-kereki E. M. K. E. népiskola (Kolozsvárm.) 4,366 frt 82 kr tőkebefektetés után 218 frt 34 kr, tanító fizetése 400 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, együtt 630 frt 34 kr. 7. Vámos-udvarhelyi E. M. K. E. népiskola (Kis-Küküllővárm.) 3,000 frt befektetés után 150 frt, tanító fizetése 400 frt, nyugdíjilletéke 12 frt, együtt 562 frt. Rendes járadék összesen 4,606 frt 19 kr. — b) Rendkívüli segélyek: 1. Magyaró-kereki E. M. K. E. népiskola szükségletére 57 frt 40 kr, 4 iskolapad készítésére 42 frt, együtt 99 frt 40 kr. 2. Vámos-udvarhelyi E. M. K. E. népiskola csatornájáért és pályázati hirdetés 60 frt, telek-

bekebelezési költség 4 frt 64 kr, együtt 64 frt 64 kr. Rendkívüli segélyek összesen 164 frt 04 kr. Együtt e rovat alatti tétel 4,770 frt 23 kr.

E.M.K.E. népiskoláinkat az évváró vizsgák alkalmából ajándékkönyvekkel láttuk el. Kimondtuk mindenikre nézve, hogy a tanítóknak megyei tanítótestületi gyűlésekre járását az államhoz hasonló módon segélyezzük s elrendeltük mindenikben az új rendtartási naplók behozatalát.

III Óvodákra: a) Rendes járadékok: 1. Besztercei E.M.K.E. óvó (Besztercze-Naszódvárm.) 9,165 frt 16 kr tőke-befektetés után 458 frt 25 kr, óvónő fizetési-többlete a központból 100 frt, ötödéves pótléka 50 frt, együtt 658 frt 25 kr. 2. Brassó-bolgárszegi óvó (Brassóvárm.) 10 éves segély 1898-tól 200 frt. 3. Dévai óvó (Hunyadvárm.) 10 éves segély 1890-től 200 frt. 4. Fogarasi óvó (Fogaraszvárm.) 10 éves segély 1889-től 100 frt. 5. Ördögkúti dr. Kormos Béla óvó (Szilágyvárm.) fenntartására évi 500 frt, óvónő ötödéves pótléka 50 frt, együtt 550 frt. 6. Petrozsényi áll. óvó (Hunyadvárm.) 10 éves segély 1892-től 250 frt. 7. Segesvári E.M.K.E. óvó (Nagy-Küküllővárm.) 680 frt, óvónő 5-öd éves pótléka 50 frt, együtt 730 frt. 8. Vajda-hunyadi E.M.K.E. óvó (Hunyadvárm.) óvónő fizetése a központból 300 frt, 5-öd éves pótléka 50 frt, nyugdíj illeték 12 frt, együtt 362 frt. Rendes járadék összesen 3,000 frt 25 kr.

Az E.M.K.E. óvodák közül államosítva van eddig 4, u. m. 3 brassói kisdédóvó és a negyedik a petrozsényi. Kivánatos volna a besztercei, segesvári és vajda-hunyadi óvók államosítása is, melyek állami szempontból mind fontos pontokon fekszenek. Az E.M.K.E. és illetve az algyógyi gróf Kun Kocsárd alapítványi birtok adományából jött létre, a kir. földművelésügyi miniszter úr közrejárultával az algyógyi áll. óvó, mely a fentiekben nem említették; az 5,000 frtot érő E.M.K.E. ingatlant (óvó-épület, óvónő lakása, kert, udvar) használati joggal ingyen szolgáltatva az alapítványi birtok.

Az E.M.K.E. iskolák és óvók központi adminisztrációja valóban sok gondot ad.

IV. Gyermekmenedékhelyekre: a) Rendes járadék: 1. Boiczai r. kath. iskolában (Hunyadvárm.) 50 frt. 2. Borbándi r. kath. iskolában (Alsó-Fehérvárm.) 50 frt. 3. Harói áll. iskolában (Hunyadvárm.) 50 frt. 4. Lozsádi áll. iskolában (Hunyadvárm.) 50 frt. 5. Nagy-rápolti ref. iskolában (Hunyadvárm.) 50 frt. 6. Tordosi ref. iskolában (Hunyadvárm.) 50 frt. Együtt gyermekmenedékhelyekre 350 frt.

V. Építésekre befektetés: Rendkívüli: 1. Kis-sebesi E.M.K.E. iskola 5,000 frt építési költsége utolsó részletében 1,000 frt. 2. Aranykúti E.M.K.E. iskola 5,000 frt építési költsége utolsó részletében 1,000 frt, együtt 2,000 frt.

Az idén teljes befejezést nyertek az aranykúti, kis-sebesi és vámos-udvarhelyi iskolák építései, melyekre a telkek kivételével 13,000 frtot fordítottunk; megállapodtunk a balázsfalvi I. Ferencz József népiskola átalakításában, mely kapcsolatos lesz a létesítendő Erzsébet királyné-kisdédóvóval, mire a tervezet szintén előkészítés alatt van. Mind ez iskolák építési gondozásában nagy érdemet szerzett magának Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztáros, a ki az idén is kiszállt Kis-Sebesre és kétszer Balázsfalvára, hasonlóképen Béli Ákos gróf, elnök, a ki ez építések ügyében szintén kiszállt Kis-Sebesre, Balázsfalvára és Vámos-Udvarhelyre is. Az aranykúti iskola építését közvetlenül Mózsás Attila ottani birtokos és bérlő úr gondozta, a ki az iskolához egy tornyot is építtetett, arra egy ütő-óra alkalmazását helyezvén kilátásba, harangot pedig az iskolatelek adományozója, özv. gróf Degenfeld Gusztávné-Karacsay Melánia grófnő ajándékozott. A kis-sebesi iskola építésénél jelentékeny áldozatot hozott a Glasner Antal és társa gránit-kőbánya cég, a telket és a szükséges gránitkő mennyiséget díjtalanul ajándékozván. A balázsfalvi iskola ügyében a f. évben ismételtén kiszálltak még: Kolozsvárról Szabó Sámuel ny. ref. tanár, az iskola főgondnok; Nagy-Enyedről: Gáspár János vármegyei főjegyző (kétszer) és Kovács Gyula polgármester.

VI. Tanintézetek támogatására: Rendes járadék: 1. Algyógyi áll. népisk. munkatanítónőjének (Hunyadvárm.) 100 frt. 2. Brassói alsófoku keresk. iskolának

Brassóvárm.) 200 frt. 3. Dévai áll. főreáliskola (Hunyadvárm.) tápintézetének 75 frt. 4. Hosdái áll. népiskola (Hunyadvárm.) munkatanitónőjének 25 frt. 5. Nagy-rápolti ref. (népiskola munkatanitónőjének 100 frt, együtt 500 frt.

VII. Jutalmak és egyszersmindenkorra szóló segélyek: a) Rendes járadékok: 1. Kolozsmonostori róm. kath. népiskola (Kolozsvárm.) szegény tanulóinak a Szent-Istváni Nemes János-féle alpból 100 frt. (Kiosztotta Biró Béla kolozsvári róm. kath. apátplébános.) 2. Néhai Veress Ferencz 48—49-es honvéd-tüz-mester emlékére tett alapítvány kamatai 29 frt 25 kr. (10 beteg honvéd és özvegyeik közt kiosztotta a kolozsvári 48—49-es honv.-egylet), együtt 129 frt 25 kr. b) Rendkívüli segélyek. 1. Nagy-szebeni áll. iskolák (Szebenvárm.) szegény tanulóinak 100 frt. (A fiók-választmánygyal egyetértőleg kiosztatott ruhaneműekben és lábbeliekben.) 2. Andrásfalvi róm. kath. népiskola (Bukovina) építésére 100 frt, együtt 200 frt. Összesen e rovat alatti tétel 329 frt 25 kr.

VIII. Iskolákra és jutalom külső bevételei után: a) Rendes járadékok: 1. Balázsfalvi E.M.K.E. iskola tanítóinak a vas- és közoktatásügyi minisztertől 400 frt. Ugyanezen iskola járadéka a kereskedelemügyi minisztertől 150 frt. 2. Csikgyimes-bükk-rakottyási E.M.K.E. tanító fizetés-többlete 100 frt. 3. Gyertyánffy István áll. paedagogiumi igazgató alapítványának kamata az 1899. évre 100 frt. 4. Kis-sebesi E.M.K.E. tanító fizetés-többlete 100 frt. 5. Magyar-nagy-zsombori E.M.K.E. iskolának a ref. egyháztól 20 frt, együtt 870 frt. b) Rendkívüli segélyek: 1. Gyertyánffy István-féle alap kamata az 1898. évről 100 frt. Együtt e rovat alatti tétel 970 frt.

Az 1. ponthoz megemlítjük, hogy a kir. kereskedelemügyi miniszter M. Á. V.-asok gyermekei után a balázsfalvi iskola 20 m. tűzifa-járulékát önkezelési árban az E.M.K.E. kérésére 45 m.-re emelte föl. Hasonlóképen a minisztertől egyes gondnoksági tagoknak, bejáró lelkészeknek és iskolás gyermekeknek lakóhelyeiktől az illető iskolákig több szabadjegyet eszközöltünk ki. Nemkülönb a miniszter úr iskoláinknak és óvóinknak kérésünkre 25 drb forgalmon kívül helyezett vasut-állomási esengettyút ajándékozni sziveskedett. A Gyertyánffy-féle alapítvány mult évi kamatát 50—50 frtban Csulak Lajos segesvári és Varga József algyógyi áll. tanítóknak ítélte oda az igazgató-választmány. A f. évi kamatokra a pályázatot ezután fogjuk kiírni.

IX. Kovács Sándor-féle székely-alapból ipari és gazdasági segélyekre: a) Rendes járadékok: 1. Brassói áll. fa- és köipari szakiskolának (Brassóvárm.) 1898-tól újabb 3 évre 100 frt. 2. Székely-udvarhelyi áll. kö- és agyagipari szakiskolának (Udvarhelyvárm.) 1898-tól újabb 3 évre 140 frt. 3. Algyógyi székely földműves iskolához 4 növendékért havi 35 frtjával ösztöndíj 1898-tól 432 frt, együtt 672 frt. b) Rendkívüli segélyek: 1. Sepsiszentgyörgyi fiúárva- és szeretetháznak (Háromszékvárm.) a Slójd bevezetésére 1898-tól évről-évre 200 frt. 2. Szászvárosi József müncheni szobrászati akad. növendéknek ösztöndíj ez évre 100 frt. 3. Ungváryné-Kiss Mária marosvásárhelyi szőnyegszövő magán-tanműhelyének 300 frt, együtt 600 frt. Összesen e rovat alatti tétel 1,272 frt.

X. Egyházi segélyekre és felekezeti iskolákra: a) Szerződéses járadékok: 1. Alsó-ilosvai ref. iskola építésére (Szolnok-Dobokavárm.) 15 frt. 2. Alsó-tőöki ref. iskola építésére (Szolnok-Dobokavárm.) 15 frt. 3. Csomafáji ref. tanító (Kolozsvárm.) 50 frt. 4. Csomafáji ref. iskola építésére 15 frt. 5. Hadrévi ref. iskola építésére (Torda-Aranyosvárm.) 25 frt. 6. Ilosvai ref. tanító (Szilágyvárm.) 50 frt. 7. Kajántói ref. tanító (Kolozsvárm.) függőben, 50 frt. 8. Kajántói ref. iskola építésére 50 frt. 9. Magyarcsaholyi ref. iskola építésére (Szilágyvárm.) 15 frt. 10. Maros-gezsei ref. tanító (Alsó-Fehérvárm.) 50 frt. 11. Maros-szent-annai ref. iskola építésére (Maros-Tordavárm.) 15 frt. 12. Maros-szent-királyi ref. iskola építésére (Alsó-Fehérvárm.) 15 frt. 13. Medgyesi ref. körlelkész (Nagyküllővárm.) függőben, 100 frt. 14. Oláh-ujfalusi ref. lelkész (Fogaraszvárm.) 50 frt. 15. Puszta-kamarási ref. iskola építésére (Kolozsvárm.) 15 frt. 16. Segesvári ref. lelkész (Nagy-Küküllővárm.) 100 frt. 17. Szász-régeni ref. iskola építésére (Maros-Tordavárm.) 30 frt. 18. Szász-ujfalusi ref. iskola építésére (Alsó-Fehérvárm.) 10 frt. 19. Szent-

margitai ref. iskola építésére (Szolnok-Dobokavárm.) 15 frt. 20. Uzdi-Szent-péteri ref. körlelkész (Kolozsvárm.) 100 frt., összesen 7 6 5 frt. A fenti segélyek a ref. egyházi főhatósággal kötött szerződés alapján 1889-től 32 évesek. b) Több évre szóló segélyek: 1. Brassói ág. ev. magyar egyház (Brassóvárm.), 10 éves segély, lejár 1899. végével; 1900-tól újabb 5 évre előjegyezve 200 frt. 2. Brassói ev. ref. egyház, 10 éves 1897. januártól, 200 frt. 3. Brailai ref. egyház 5 éves 1897-től 200 frt. 4. Buni ref. tanító (Kis-Küküllővárm.) 10 éves segély 1889 jan.-tól 50 frt. 5. Szindi unitárius tanító (Torda-Aranyosvárm.) 10 éves segély, lejár 1900 május hóban, 150 frt, együtt 8 0 0 frt. c) Évről-évre, vagy egyszer mindenkorra szóló segélyek: 1. Borszéki r. kath. körlelkész (Csikvárm.) 100 frt. Előzőleg 2-szer 50 frtot kapott. 2. Dobrai róm. kath. körlelkész (Hunyadvárm.) 10 éves segély volt 1888-tól, a múlt évtől kezdve 120 frt. 3. Galaczi ref. egyház 1898-tól 200 frt. 4. Gyergyó-tölgyesi róm. kath. körlelkész (Csikvárm.) 150 frt; előzőleg 10 éves volt 1898-tól évi 200 frttal. 5. Gyergyó-tölgyesi róm. kath. leányiskola 300 frt; tíz éves volt 1898-tól; az 1900 évre is megszüntetve. 6. Jód.-rakosnyai magán-néptanító (Maros-Tordavárm.) 60 frt. 7. Maros-gezsegi ref. tanító (Alsó-Fehérvárm.) 15 frt 28 kr segély-különbözet. 8. Medgyesi ref. körlelkésznek (Nagy-Küküllővárm.) függőben. 125 frt. 9. Mezöszengyeli róm. kath. leányiskola tanítónőjének (Torda-Aranyosvárm.) ez évre 275 frt; tíz éves segély volt 1889-től 300 frttal; lejár f. évi decz. 1-én. 10. Naszódi róm. kath. körlelkész (Besztercze-Naszódvárm.) 300 frt; tíz éves segély volt 1888-tól, lejárt 1898-ban, azóta évről-évre. 11. Porumbáki róm. kath. körlelkész (Fogaraszvárm.) 100 frt. 12. Takó Béla maros-portusi róm. kath. lelkész-tanítónak (Hunyadvárm.) 50 frt. 14. Topánfalvi róm. kath. körlelkész (Torda-Aranyosvárm.) 100 frt. Tíz éves volt 1888-tól; lejárt; 1898-tól évről-évre. Együtt 1, 8 9 5 frt 28 kr.

Megjegyzendő, hogy a ref. egyházi főhatóság több helyre kérvén kisebb segélyt, míg a r. kath. egyházi főhatóság kevesebb helyre kap nagyobb összegeket; így az igazgató-választmány e tekintetben is a méltányosság és körültekintő figyelem szempontjai szerint járt el, a mennyire függetlenül a nemzeti érdek és a szükség szem előtt tartásával ez történhetett.

XI. Népkönyvtárak és népdaloscörök, irodalmiak: a) Rendes járadékok. 1. Népkönyvtárakra a f. évben 1,000 frt. 2. Daloscörökre és olvasókörökre 1,000 frt. Együtt 2,000 frt. b) Rendkívüli kiadás: 1. Dr. Jancsó Benedek történelmi forrás-munkájára: „A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota, II. köt.” 1,100 frt. Összesen e rovat alatti tétel 3,100 frt.

Népkönyvtáraink, olvasóköreinek és népdaloscörök száma jelenleg 175, és pedig népkönyvtár 117, előjegyezve 4; népdaloscör 58. Ebből az idén létesült népkönyvtár 19, népdaloscör 9, együtt 28, az előjegyzéssel együtt 32.

Megyéék szerint kimutatva, vannak:

Alsó-Fehérvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Balázsfalva. 2. Fel-Enyed. 3. Maros-Szent-Benedek. 4. Verespatak. 5. Vizakna. II. Daloscörök: 1. Gyula-Fehérvár.

Besztercze-Naszódvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Besztercze. 2. Borgó-Prund. 3. Lajosfalva. 4. Magyar-Nemegye. 5. Nagy-Sajó. 6. Nagy-Sármás. 7. Naszód. 8. Ó-Radna. 9. Radna-Borberek. 10. Sófalva. 11. Tacs. 12. Zelyk. II. Daloscörök: 1. Magyar-Nemegye. 2. Nagy-Sajó. 3. Naszód. 4. Ó-Radna. 5. Sófalva. 6. Tacs. 7. Zselyk.

Brassóvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Apácza. 2. Bácsfalva. 3—7. Brassói I. II. III. IV. és V-ik iparos ifjusági népkönyvtár. 8. Csernátfalva. 9. Hétfalu. 10. Hosszufalu-Alszeg. 11. Hosszufalu-Fürészmező. 12. Pürkerecz. 13. Tatrang. 14. Türkös. 15. Zajzon. II. Daloscörök: 1. Apácza. 2. Barcza-Ujfalu. 3. Brassói iparos ifjak. 4. Hétfalu. 5. Krizba. 6. Tatrang. 7. Türkös.

Csik-vármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Bélbör. 2. Csik-Gyimes-Bánkfalva. 3. Gyergyó-Békás. II. Daloscörök: 1. Gyergyó-Szt-Miklós.

Fogaraszvármegyében: Daloscör: 1. Fogaras.

Háromszékvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Nyén. 2. Sepsi-Szt.-György. II. Daloscör: 1. Bodola-Nyén.

Hunyadvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Brád. 2. Déva. 3. Körösbánya. 4. Lozsád. 5. O.-Bretttye. 6. Petroszény. II. Daloskörök: 1. Csértés-Hondol. 2. Déva. 8. Govásdia. 4. Lozsád. 5. Nagy-Ág.

Kis-Küküllővármegyében: Népkönyvtárak: 1. Hosszu-Aszó. 2. Kóród-Szent-Márton. 3. Nagy-Teremi és Teremi-Ujfalu. 4. Somogyom. 5. Szász-Kis-Almás. II. Daloskörök: 1. Ádámos. 2. Héderfája. 3. Kerelő-Szent-Pál. 4. Küküllővár. 5. Pipe.

Kolozsvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Bádok. 2. Bánffy-Hunyad. 3. Felső-Szováth. 4. Gyalu. 5. Kalota-Szent-Király-Zentelke. 6. Kis-Fülpös. 7. Kis-Kapus. 8. Kis-Sebes. 9. Kolozsvár II-ik közs. isk. 10. Magyar-Fodorháza. 11. Magyar-Fráta. 12. Magyar-Nagy-Zsombor. 13. Mócs. 14. Válaszút. II. Daloskörök: 1. Kis-Kapus. 2. Nagy-Sármás. 3. Válaszút.

Maros-Tordavármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Beresztelke. 2. Erdő-Szengyel. 3. Erdő-Szt.-György. 4. Gernyeszeg. 5. Göde-Mesterháza. 6. Kakasd. 7. Kibéd. 8. Koronka. 9. Köszvényes-Remete. 10. Magyar-Régen. 11. Maros-Szent-Király. 12. Maros-Szent-György. 13. Maros-Vécs. 14. Mező-Bánd. 15. Mező-Sámsond. 16. Nagy-Ölyves. 17. Szent-Gericze. 18. Torboszló. 19. Vajda-Szt.-Iván. II. Daloskörök: 1. Kakasd. 2. Mező-Sámsond. 3. Sár-patak. 4. Szent-Gericze.

Nagy-Küküllővármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Bolya. 2. Bürkös. 3. Halmágy. 4. Homoród-Héviz. 5. Kis-Kapus. 6. Kóbor. 7. Köhalom. 8. Küküllővár. 9. Medgyes. 10. Moha. 11. Muzsna. 12. Nagy-Selyk. 13. Pipe. 14. Segesvár (M. polgári kör.) 15. Ürmös. 16. Voldorf. II. Daloskörök: 1. Alsó-Rákos. 2. Bürkös. 3. Fehér-Egyháza. 4. Halmágy. 5. Moha. 6. Nagy-Selyk. 7. Muzsna. 8. Nagy-Teremi és Teremi-Ujfalu. 9. Ürmös.

Szebenvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Nagy-Szeben. 2. Szakadát. 3. Szász-Sebes. II. Daloskörök: 1. Nagy-Szeben (ref. énekkar.) 2. Szász-Sebes.

Szilágyvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Szilágy-Cseh. 2. Völcsök.

Szolnok-Dobokavármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Horgos-Patak. 2. Magyar-Décese. 3. Retteg. 4. Szász-Czegő. 5. Szék II. Daloskörök: 1. Sajó-Szt.-András. 2. Szász-Máté.

Torda-Aranyosvármegyében: I. Népkönyvtárak: 1. Aranyos-Rákos. 2. Csegez. 3. Gerend-Keresztur. 4. Maros-Bogáth. 5. Bágyon. 6. Mező-Nagy-Csán. 7. Mező-Záh. 8. Offenbánya. 9. Torda-Túr. 10. Toroczkó. II. Daloskörök: 1. Alsó-Szt.-Mihályfalva. 2. Bágyon. 3. Csegez. 4. Dombó. 5. Felső-Szt.-Mihályfalva. 6. Harasztos. 7. Mező-Nagy-Csán. 8. Sinfalva. 9. Topánfalva. 10. Torda-Túr.

Az erdélyi részen kívül: I. Népkönyvtár: 1. Budapesti orsz. paedagogium. II. Daloskör: 1. Szapáryfalva (Krassó-Szörényvárm.)

Népkönyvtárak előjegyezve: 1. Bodola és 2. Laborfalva (Háromszékvárm.) 3. Kolozsvári ipartest. ifj. önképzőköre. 4. Koronka. (Maros-Tordavárm.)

A mint a fenti kimutatásból kitetszik, legtöbb népkönyvtár és daloskör van a gyébrebb magyarságu vármegyékben.

Az E.M.K.E. népkönyvtárakban együtt mintegy 20,000 kötet válogatott mű van, mind bekötve, kinyomtatott könyvjegyzékkel és Alapszabályokkal ellátva; a könyvek rendszerint a helyi iskolában vannak egy, e célra beszerzett könyvszekrényben elhelyezve. Az alapot az E.M.K.E. ajándékából rendszeren 45 szépirodalmi, 19 történelmi és 36 ismeretterjesztő és gazdasági, együtt 100 kötet mű képezi.

Népkönyvtáraink könyvei közzé újabban hivatalosan a következő művek vétettek föl: Rákosi Viktor: „Korhadt fakereszték“; Pósa Lajos: „Száll az ének“, szavalni való hazafias versek; Nemezz Ferencz: „Arany-könyv“, a honfoglalás története versekben; iskolai könyvtáraink részére: Szecsányi Antal: „Kezdő áll. tanító.“

Ajándékkönyveket küldöttek: A Muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége az „Oszták-magyar monarchia írásban és képben“ című mű eddig megjelent I—XVI kötetét 10 példányban; az Orsz. erdészeti egyesület a következő művekből: „Az erdők berendezése“, „Az erdők felújítása“, „A vágásra érett erdő kihasználása“, (mindhárom írta Fekete Lajos kir. főerdőtanácsos, akad. tanár) 150—150, együtt 450 példányt. Fogadják az adományozók e helyütt is az egyesület köszönetét.

Népkönyvtárainkról és népdalosköreinkről ez év folyamán részletes ismertetéseket

adtunk: a Muzeumok és könyvtárak orsz. felügyelősége által a hazai könyvtárak jelen állapotáról kiadandó Zsebkönyv számára; a most készülő „Közgazdasági Lexikon“ könyvtári része számára, melyet gróf Battyhány Ervin állit egybe; Berlinből dr. Schultze Ernő bölcsészettudor számára, ki egy könyvterjesztő német egyesület által megbizatva, ily tanulmány céljából beutazta hazánkat s járt kolozsvári főtitkári hivatalunkban is, hol neki egy minta-könyvtárunkat eredetiben megmutattuk. Az Orsz. muzeum- és könyvtár-bizottság útján a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a népkönyvtárak segélyezésére a mult évben engedélyezett 500 frt segély felhasználásáról elszámoltunk s egyben jövőre 1000 frt engedélyezését kértük.

A népdalokörök támogatása áll: a szervezés előmozdításából, nyomtatott, kész Alapszabályok megküldése által, melyre a megalakulás után a Deák Gerő-féle 2—3. és 4. szólamu E.M.K.E. daloskönyvek megfelelő számu példányait s kellő mennyiségű E.M.K.E. hangjegy-papirt szoktunk megküldeni. Legujabban kimondatott a dalosköröknek csinos nemzeti színű lobogókkal is ellátása, mely célból elvileg eddig a Gönczy J. József szegedi cég ajánlata fogadtatott el. A kiválóbb sikert elért daloskör-vezetők jutalmazására minden évben tíz 50 frtos és husz 25 frtos jutalom (a fenti 1000 frt) van felvéve. Az idén eddigelő kiutaltunk: a Besztercze-Naszódvármegyei választmánynak 150 frtot, melyből a megyei tanító-testületi gyűlésen dr. Csernátoni Gyula kir. tanfelügyelő, E.M.K.E. jegyző útján ünnepélyesen kiosztva, hazafias beszéd kíséretében, 50—50 frtot kaptak: Józsa Márton zselki ág. hitv. ev. igazgató-tanító és Bereczky Farkas sófalvi áll. tanító; 25—25 frtot Gábrielisz József nagy-sajói és Zsigmond Albert taci áll. tanítók. Hasonlóképen 150 frtot kapott a Torda-Aranyosvármegyei választmány is, mely a népkönyvtárak és daloskörök szervezése terén a legrendszerezesebben jár el s az összeget könyvszekrények, bélyegzők stb. beszerzésére szándékozik fordítani. Ez a megyei választmány Kovács Dániel titkár összeállításában „Magyar nemzeti dalok“ czimen 16 oldalon 14 hazafias dalt nyomtatott ki, melyből 1000 példányt 26 iskola tanulói közt ingyen osztott ki, 200 példányt 5 krért árusított el; 16 községnek, hol már van E.M.K.E. olvasóköri, megrendelte a „Néplapot“, melyet a kir. földművelésügyi miniszter most ingyen küld s ugyancsak a nevezett miniszter úr, a fiókválasztmány kérésére 3 gazdasági népolvasó-könyvtárt küldött a csegezi, mező-kapusi és mező-nagy-csáni E.M.K.E. olvasókörieknek; vásároltak jó hatású népies olvasmányokat s az orsz. erdészeti egyesülettől is kaptak 45 füzetet; e megyei választmány f. évi febr. 19-én tartott közgyűlésére a bágyoni és szent-mihályfalvi daloskörök tagjai — férfiak és nők — gyalog jöttek be zászlóik alatt Tordára s hazafias énekkel fűszerezték a közgyűlést. Ugyancsak 100 frtot kapott a f. évben a hétfalusi fióköri, melynek területén 5 E.M.K.E. olvasóköri létezik. Maros-Tordavármegyében a marosvásárhelyi Kossuth-szobor leleplezésén, melyen a központ is képviselve volt, szerepelt f. évi jun. 11-én a szent-gericzei dalosköri, nagy feltűnést keltve; ennek karnagyát, Varga Lajos áll. tanítót a Maros-Tordavármegyei választmány külön 60 korona jutalomban részesítette. Általán a daloskörök részt vesznek minden hazafias ünnep emelésén, templomi istentiszteleteken, temetésen, saját alapjukra előadásokat rendeznek s pénzt gyűjtenek; nem egynek tagjai közt más nemzetiségűek is vannak. A somkerek-i dalosköri gyűjtésből 15 frtot, a muzsnai olvasó- és dalosköri pedig 27 frtot küldött be, illetve ajánlott föl, mely pénzből az illetők számára könyvek vétele és küldése határozottatott. A népkönyvtár használatát sok helyt a népdalosköri teszi forgalmassá és azért igyekezünk a kettőt együtt létesíteni. Itt említjük meg, hogy a somkerek-i áll. iskola műkedvelő társulatot alakítván, számára a kolozsvári Nemzeti színháztól kiselejtezett szinpadi oldalfalakat, előfüggőnyt és diszletrészleteket kértünk, a mit Bölöny József intendáns az őszi számbavétel idejére megigérvén, az E.M.K.E. díjtalanul fogja az adományt elküldeni.

A Részletezés 64—74. oldalán, mint becses kulturális adalékot közöljük e népkönyvtárak és daloskörök jelentéseit, hadd lássa a közönség, közvetlen szemlélet alapján, hogyan megy ezen kis egyesítő alkotások szervezése, élete, hatása, sok tekintetben eredményesebben, mint számos nagyhangú alkotás, vagy aránylag sokkal nagyobb költségbe kerülő kulturális akció.

Az irodalmi pontot illetőleg dr. Jancsó Benedek munkája II. kötetéről is a legmelegebben nyilatkoztak a bírálók: dr. gróf Kuun Géza, dr. Moldován Gergely és dr. Szádeczky Lajos. (L. 64. oldal.)

Itt említjük meg, hogy az egyesület egészét ismertető adatokkal szolgáltunk ez évben: a „Pallas Nagy Lexikona“ most megjelenő újabb kötetének; a központi és fiókválasztmányi szervezet közlésével az orsz. statisztikai hivatal 1899. évi „Magyarország tiszti czim- és névtára“-nak, az „Athaeneum 1900. évi Nagy Képes Naptára“-nak, a Szántó József szerkesztette Közigazgatási nemzeti kalendáriumnak, a „Kolozsvári czim- és lakjegyzék“-nek stb.

XII. Egyes intézkedésekre: 1. Könyvradományokra 300 frt. 2. Fiókválasztmányok 25%-a helyreállítására 1,000 frt. 3. Igazgató-választmány határozatai alapján tett, intézkedésekre 300 frt. 4. E.M.K.E. lobogó és kellékek leírására 207 frt 02 kr, együtt 1,807 frt 02 kr.

A könyör- és kegyadomány rovaton kiadtunk eddig ez évben 9 esetben 205 frtot. Ezek közt van az új-bánovcezi szeretetház (Szerémvárm.) is 50 frttal; a többi, elbetegesedett szegény tanítóknak, vagy azok özvegyeinek és árváinak stb. adatott. Ezek kérését az Alapszabályok értelmében szigoruan véve nem lehetett volna figyelembe venni: azonban ez évi összeg keretén belől így mégis mód nyílt arra, hogy egy oly előkelő intézmény, mint az E.M.K.E., melyet mindenki megtalál, legalább ily alakban mérsékelt kegyadományt, támogatást nyújthasson.

XIII. Alapok növelésére: 1. Néhai Kovács Sándor-alap 5%, kamatának $\frac{1}{4}$ -de tőkésítve 744 frt 10 kr. E tőkésítés célja egy 100,000 frtos székely-alap létrehozatala. 2. Rendelkezési-alap jövedelméből a gróf Bethlen Gábor kulturális emlék-alapítvány növelésére III-ik részlet 500 frt. 3. Gróf Bethlen Gábor kulturális emlék-alapítvány 1,025 frt 31 kr kész tőkéje után kamat 51 frt 25 kr. 4. Egyesületi bérház tartalék-alapja után 5% tőkésítése 469 frt 90 kr. Együtt 1,765 frt 25 kr.

XIV. Bérházak fenntartási költsége: 1. Egyesületi bérház tartalék-alapjára és költsége 1,911 frt 80 kr. 2. Szászvárosi Emke-ház költségei 250 frt. Együtt 2,161 frt 80 kr.

XV. Dologi kiadások: 1. Irodahelyiség és lakbér-illetmények 1,250 frt. 2. Iroda fűtése, világítása és apróbb kiadásokra 250 frt. 3. „E.M.K.E.“ hivatalos havi értesítő kiadására, pénztári és irodai nyomtatványokra 500 frt. 4. Papirkereskedői anyagok és könyvkötői munkák 250 frt. 5. Posta-portó, sürgöny, telefon és cheque 250 frt. 6. Szolga fizetése, lakbéré és ruhailletménye 390 frt. Együtt 2,890 frt.

XVI. Kezelés. a) Rendes: 1. T. alelnök-főtitkár 2,000 frt. 2. Kezelő-tiszti fizetések 2,450 frt. Együtt 4,450 frt. b) Rendkívüli: 1. Tagdíjbehajtás személyi kiadásai az egész országra 500 frt. Együtt 4,950 frt.

XVII. Felhasználható még 1899-ben, év végéig: Néhai Kovács Sándor alapítványából 960 frt 30 kr. Magyar nők lobogó-alapítványából 309 frt 64 kr. Tőkekamat-jövedelemben 13,640 frt 81 kr. Együtt 14,910 frt 75 kr.

Az utóbbi tételre az apr. 12-én tartott igazgató-választmányi gyűlés óta megsza-
vaztatott eddig:

1. Balázsfalvi Erzsébet királyné E.M.K.E. kisedővó építésére az építőmester előirányzata szerint, melyet azonban alábbszállítani remélünk, 5,352 frt 72 kr.

2. Balázsfalvi I. Ferencz József E.M.K.E. népiskola átalakítási költségei 376 frt.

3. Dalosköri lobogók, száz darab együtt 2,000 frt.

4. Dévai áll. főreáliskola internátusának az 1899—1900 tanévre 150 frt.

5. Jód-ratosnyai áll. eng. néptanító vizsgadíja 15 frt.

6. Gyekei ref. iskolára (2 éves segély), ez évi I-ső részlet 100 frt.

7. László Gyula maros-vásárhelyi kereskedelmi- és iparkamarai másod-titkár székely cseléd-mozgalmának támogatására 300 frt. Az egyesület egyszersmind fölhívta a székely fiókválasztmányokat a mozgalom erkölcsi támogatására. E pontnál említjük meg az E. M. K. E. Maros-Tordavármegyei — Maros-Vásárhely városi választmányának

Nagy Sándor pénztáros indítványára ugyancsak egyidejűleg kelt azon intézkedését, mely szerint 5,000 példánybanknyomatta és a székely közigazgatási hatóságok, fiókválasztmányok, lelkészek stb. útján a népközt elterjesztette Tornyai Ferencz r. kath. lelkész következő kivándorlás ellenes munkáját: „Számüzetésem ideje, vagy miért hagytam el Oláhországot,“ mely munkát hasonló elterjesztés céljából további 5000 példányban nyomatta ki a maros-vásárhelyi kereskedelmi- és iparkamara is. Nem ide tartozik a központnak e tárgyban a külföldi cs. és kir. ügynökségek, a székely vármegyék fő- és alispánjai, gazdasági és ipari egyesületei kikérdezésével a különböző tárcza-miniszterekhez, első sorban Baross Gábor kir. kereskedelemügyi, majd pedig Bethlen András gróf kir. földművelésügyi miniszterekhez intézett előterjesztéseinek s az ezek következtében is létrejött különböző állami intézkedéseknek felsorolása, melyekhez oly örökemlékü módon csatlakozott a Lukács Béla kereskedelemügyi miniszterségéhez fűződött akció is a székelység ügyében: véleményünk azonban az, hogy a kérdés végül is meg lesz oldva, ha a társadalom, állam és az egyház minden tényezőjével vállvetve egybefog s a munkából és áldozatból mindenki kiveszi részét, a mint ennek komoly vizsgálat alapján lenni kell. A kivándorlás következményeiből azonban talán egyik legfontosabbnak orvoslását látjuk újabban a kir. belügyminiszter azon közelebbről — május hó 31-én — kibocsátott rendeletében is, mely szerint addig is, a míg a 7 éven alóli elhagyott gyermekek gondozásáról orsz. menedékházakkal intézkedhetnék, a közigazgatási hatóságokat e tárgyban megfelelő eljárásra utasította s e rendeletben ugyanazon elbírálás alá sorolta a külföldön elhagyott magyar honos szülőktől származó 7 éven aluli gyermekeket is.

7. Kis-barcsai ref. leányegyházért (Hunyadvárm.) az alpestesi lelkésznek 50 frt.

8. Kis-kapusi gyermekmenedékhely (Kolozsvárm.) 50 frt.

9. Kis-sebesi E. M. K. E. tanítónak jutalom 50 frt.

10. Kis-sebesi iskola dologi kiadására előjegyezve 28 frt 60 kr.

11. Kolozsvári egyetemi ifjak „University Extension“ mozgalomára 150 frt.

12. Nemecz Ferencz szákuli áll. tanítónak 100 pld. „Aranykönyv“ cz. munkájáért, de főleg hazafias buzgalma elismerésül és támogatásul 50 frt.

13. Szászvárosi József müncheni akad. szobrász növendéknek újabban 50 frt

14. Szilágy-récsei levita-tanítónak (Szilágyvárm.) 10 éves segély tovább folyósítása 1901-ig, 50 frt.

15. Vámos-udvarhelyi E. M. K. E. iskola tanítói nyugdíjjaruléka 5 évre visszamenőleg, 64 frt.

16. Új taggyűjtés kiadásai: 50,000 drb. gyűjtőiv nyomtatása és reczéztetése 415 frt; 100,000 boriték nyomtatása 200 frt; 50,000 drb. boriték czimeztetése 150 frt; új törzskönyv és postakönyv nyomtatása 70 frt, együtt 765 frt.

17. 70,000 drb. Emke-gyufa körözüvény nyomtatása 60 frt. Magyarország aszszonyai lobogó-alapítványából, mint rendelkezési alaphoz a mult közgyűlés után, de a jelen egyesületi évben az igazgató-tanács 1898 évi nov. 12-én 8. és 9. sz. alatt kelt jkvi határozatai alapján kiment 550 frt.

A fenti újabb megszavazott összeg 9,666 frt 32 kr. s fennmarad így még a f. év végéig — hátra van pedig még az esztendő 1/3-ada — újabb segélyekre, felmerülő újabb kiadásokra stb. 5,244 frt 43 kr.

Látható ebből, hogy az elkölthető jövedelemből egy fillér se marad meg, sőt a legnagyobb óvatosságot kell tanusitanunk, hogy a költségvetést túl ne lépjük.

A központi segélyekhez a fiókválasztmányok részéről is adtak ki a már érinteteken kívül kisebb-nagyobb összegek, a melyekhez járulnak az Emke-iskolák és óvók külön jövedelmei is, a mik a fentiekben nincsenek felsorolva. Nem is tudjuk azt mind összegyűjtve előadni, ellenben például felhozzuk a következőket: Maros-Tordavármegyei — Maros-Vásárhely városi választmányunk, a székely kereskedelmi- és iparkamara által székely iparos-tanonczok kiképezésére és felsegélyezésére létesített alaphoz járult 30 koronával; a maros-vásárhelyi iparos-tanonczok munkakiállításához jutalmul 10 koronával; Ungváryné-Kiss Mária szövötanintézetéhez mint az előző 2 évben 100 koronával; Erzsébet királyné

szobrára adott 10 koronát; a szegénytanulókat segélyező egyesületnek, mint minden évben 50 koronát; névmagyarosításra költött 18 koronát, s a saját millemiumi alapjának — mely jelenleg 1,714 frt 33 kr. — kamatjából 210 koronát fordított hazafias, ügybuzgó tanítók jutalmazására. E választmánynál a központ köszönetét fejezte ki Nagy Sándor pénztárossal szemben a névmagyarosítás terén kifejtett eredményes buzgalmaért. Torda-Aranyosvármegyei választmányunk a népkönyvtárak és daloskörök segélyezésére felhasznált külön 80 frtot. Csikban a Gyergyóvidéki kör egy bélbóri szegény székely apa két iskolás gyermekének adott 15 frtot. A Debreczen-városi és Hajdúvármegyei választmány 2,018 frt 67 $\frac{1}{2}$ kr. saját tőkét gyűjtött. Balázsfalvi iskolánkban az ottani magyarság az idén is szép karácsonyfa-ünnepét rendezett; hasonlóképen mintegy 50 kisdedit részesített angyalfiában a besztercei óvó; Segesvárt gyűjtésből 10 frt áru czukorkák, gyümölcs és játékok adáltak stb.

Messze vinne tehát itt mindazon áldozatok és fillérek felsorolása, melyek az Emke fiókválasztmányai, intézményei révén is állandóan mozgósítva vannak, valamint felsorolása azon *szellemi és erkölcsi* lépéseknek is, melyeket a központ az idén is a legkülönbözőbb és gyakran a leghihetlenebb irányban kifejtett. Hiszen a hajók sülyedését megakadályozó készüléktől, a birtokvásár, birtokeladás, cseléd, bonne, kitelepítés, elzúlló gyermekek megmentése, nyomtatványok segélyezése stb. kérdésein keresztül egész a szociális kérdés megoldásáig jönnek az egyesülethez kérések, beadványok és megkeresések, a melyekre erőnkhez képest és egész lélküismeretességgel igyekezünk felelni s a hol komoly dolog van, a legjobb erőnkkel segíteni is. Annyit mondhatunk, hogy minden nehézség kérdés, mely másutt megakad, a végén rendesen az E. M. K. E.-hez kerül.

Szellemi akciónkból megemlítjük, hogy a testvér-egyesületekkel egyetértőleg foglalkoztunk az idén az 1900 évi párisi nemzetközi kiállításon való részvétel kérdésével is. E tekintetben a közművelődési egyesületeket, úgy mint az Ezredéves orsz. kiállításon, közös részvételre szervezni, főleg a költségek hiánya miatt nem sikerült. Különben is nagyon szűk helyen látványos dolgokat a mi elvont kulturális munkánkról alig nyújthatnánk: negatív, polemikus irányu megjelenésünk pedig a kir. kormánybiztossággal való szóbeli megbeszélésünk alapján nem volna helyén való. Különben is az E. M. K. E. részéről a kir. földművelésügyi miniszter ur intézkedése következtében festményekben és modellekben részletesen be lesz mutatva a legnagyobb Emke-alapítás, az algyógyi székely földműves iskola, s szándékunk Kolozsvár város szebb épületeinek aquarell képeivel az Emke-palota aquarell-képét is bemutatni. A Réthi-féle magyar kártya-rajzokat a Magyar-Iparmúzeum, melylyel szintén tárgyaltunk, a sokszorosítás költséges voltánál fogva nem hajlandó kiállítani.

A székely fiókválasztmányokat hívtuk föl véleményezésre arra nézve is, hogy mit lehetne tenni az erdélyrészi gör. kath. magyarok magyar miséje érdekében?

Végül, mint egy fontos *iparvédmozgalmi* adalékot említjük még meg az Emke-gyufák érdekében tett akciónkat, melynek kiindulása épen a múlt közgyűlésen vala. Az akció egészen bevált s nem csak az évi másfél millióra menő külföldi svéd-fajta gyufa fogyasztását kezdi ellensúlyozni: de az Emkének felajánlott 5% jövedelemben alig 8 hónap alatt immár 390 frt 88 krt jövedelmezett, tehát már is szinte kiadta egy néptanító fizetését. A Temesvári gyufagyár r. t., mely magyar tőkével, kizárólag hazai anyagból dolgozik, jelentékeny költséggel a dobozokat csinosabbá tette s zsebbeli Emke-gyufák gyártására is költségesen a gépeket beszerezte. Az Emke, helyszíni kiszállás, valamint az üzletmenet figyelemmel kísérése alapján meggyőződván a vállalat komolyságáról, köriratokkal kérte föl a fiókválasztmányokat, az ország összes főispánjait és polgármestereit, valamint egyes közintézeteit is e konkrét iparvédmozgalom támogatására, a minek a legszebb eredménye is lett. Elsőnek Fenyvessy Ferencz dr., Veszprémvármegye főispánja bocsátott ki fölhívást a vezetése alatt álló vármegye hivatalaihoz és társulataihoz; majd Budapest székesfőváros tanácsa a gyufákat a gazdasági hivatal által megvizsgáltatván, miután ez által a gyufák ép oly jónak és olcsónak találtattak, mint a legjobb külföldiek, a használatot a székesfőváros összes hivatalaiban elrendelte.

A testületek közül az „Otthon“ hirdetői kör vezette be elsőnek, aztán következett a Magyar köztisztviselők és a M. Á. V. tisztviselők fogyasztási szövetkezete, a Közüti vaspálya-társaság, a Budapesti villamos-vasut stb. A Debreczeni-dialegylet azt az ügyes példát adta, hogy minden meghívójába egy színes reklám-felhívást csatol s ma már az anyaállamból nem egy megkeresés érkezik az „Emke-gyűjtő“-k érdekében. A gyufa terjesztése szempontjából a gyár mintegy 20,000, az egyesület 70,000 különböző köriratot és felhívást nyomtatott ki. Most gyűjtő-perselyekkel és automatákkal terjesztésén is gondolkozunk.

Hogy mily helyes volt e hazai iparág illetően erkölcsi fölkarolása, mi sem bizonyítja inkább, minthogy egész gyűjteményt tudunk összeszedni az országba bejövő különböző Schulvereinos, socialista, irredentista és hasonló dobozokból: tehát nem csak a pénzünk megy ki, de idegen szellem és törekvés is jön be e gyufák világa mellett. Csak örömeinkre és az Emke nagy elégtételére szolgált, midőn a f. év nyarán a temesvári kereskedelmi- és iparkamara az összes társ-kamarákhoz intézett felhívással, az Emke konkrét kezdeményezését mintegy általánosítva, a honi ipari cikkek megfelelő propagálását és terjesztését indítványozá. Márcz. hó folyamán a gyár egy küldöttsége járván a kir. kereskedelemügyi miniszternél, azt báró F e i l i t z s c h Á r t h u r directoriumi tag vezetni sziveskedett. Ily sikerek után nem csoda, ha az Emke-tér, Emke-palota, Emke-gyufa, Emke-kávéház (kettő is, és pedig egy Budapesten, a másik Maros-Vásárhelyt), Emke-levélpapír stb. után E m k e - t é a - r u m név használatára is tétetett, még pedig igen kedvező ajánlat, melyet azonban az igazgató-választmány, tekintettel, hogy itt nem hazai ipar támogatásáról volt szó, nem fogadott el, a minthogy az Emke-gyufákra nézve is külföldi czégtől sokkal kedvezőbb ajánlatot vett volt a kérdés felkarolásakor az egyesület. De az anyagi kérdés az Emke szempontjából másodrendű dolog.

Vajha a megkezdett példa szerint a társadalom fogyasztási kedve minden irányban a versenyképes hazai termékek felkarolása felé fordítaná a figyelmet!

Mind a fentiekben, azt hisszük, igazolva lévén, hogy az Emke az idén is egész erejéből és hivatása minden terén teljesítette kötelességét, azért nyugodt lélekkel és a nemzeti geniusban vetett hittel fordulhatott s fordulhat itt is 50,000 drb új gyűjtőive *fölvívásának* következő szavaival a nemzet felé:

Tizenötödik éve folytatja áldásos működését az E.M.K.E. Ez idő alatt gyűjtött 78 örökös, 1,983 alapító, 9,590 rendes és 2,510 pártoló, együtt 14,161 tagot. Az adományozók száma százezerre megy. Működése folyamán összehozott az egyesület 1.281,278 frt alapvagyon; közművelődési és közgazdasági, ipari segélyekre kiadott k. b. 1 millió forintot, s segélyekre biztosított évi jövedelme immár 68,313 frt 83 kr. Az egyesület tagjait szervezte: 1 székesfővárosi, 18 vármegyei, 8 városi és 35 járási, összesen 63 fiókválasztmányban. Munkaprogrammja felöleli az erdélyi rész minden kulturális, egyházi, iskolai, kisdédovási, népolvasóköri és népdaloskörü feladatát, irodalmi műveket ad ki, s a közgazdasági és ipari fejlődés érdekében a legmesszebb menő fáradozást teljesíti. Észközei békések.

A czél azonban óriási. Az egyesület azzal, a mit alkotott, csak azt mutatta meg, hogy a bizalomra és pártolásra méltó, mert eljárása komoly, s hazafias kötelessége teljesítésében lankadatlanul kitartó, hittel a győzelemben, ha nemzedékek munkája által is.

Az egyesület új Alapszabályai a fejlődésnek és a tapasztalati szükségeknek megfelelőleg immár átdolgozva és megerősítve lévén: ezek alapján országosan új taggyűjtést indítunk meg s tisztelettel kérünk minden jó hazafit, a kinek Isten erre módot adott, hogy az E.M.K.E. tagjai közzé belépni s a sikeresen megkezdett munka folytatását pártfogásával lehetővé tenni sziveskedjék.

Ne feledjük, hogy: „Erdély jobbkeze hazánknak“ s hogy „a czél elérésére legalább is annyi évi jövedelemre volna szüksége, mint a mennyi már eddig az alapvagyon!“